Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
MAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 278 | Łódź, Poniedziałek, 3 Grudnia 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כו כסלו תרצ״ה | № 278

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

75.000 דונאם ערד איבערגעגעבן צו יודן

אפיציעלער קאמוניקאט פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג

7 טויזענט יודישע משפחות וועט מען קענען בעזעצן אויף דעם באדען

ירושלים, 3 (יט״א טעלעגראפיש).

היינט איז פארעפענטליכט געווארען אן אפיציעלער קאמוניקאט פון דער רעגירונג, אין וועלכן ס׳ווערט בעשטעטיגט דאס איבערגעבן צו יודען א גרויסען שטח ערד פון 75 טויזענד דונאם. דער אפיציעלער אקט פון איבערגעבען דעם באדען איז פארגעקומען דעם 21 נאוועמבער. אין נאמען פון דער עקזעקוטיווע האט אונטערגעשריבען משערטאק.

אויף א טייל פון דעם באדען וועלען חיי טער בלייבען די ביז איצטיגע אראבישע פאכטערס. יודען וועלען אויף דעם באדען קענען קאלאניזירען 7000 יודישע משפחות. דאס בעזעצען דעם באדען וועט דארפען קאסטען א האלבען מיליאן פונט. דאס געלד איז געזיכערט.

אין א צווייטער רעגירונגס קאמוניקאט רעדט זיך וועגען עליה, באדען און לעגיסלאטיוו ראט. וועגען דעם לעצטען ווערט געזאגט אין קאמוני קאט, אז דאס איינפיהרען דעם לעגיסלאטיוו ראט, וועט נישט שטערען דעם מאנדאט.

ווייטער ווערט געזאגט אין קאמוניקאט, אז לויט די בעריכטען, וועט דער רעגירונגס בודזשעט אין קומענדיגען יאהר בעטרעפען 5 מיליאן פונט. דער ביזאיצטיגער בודזשעט בעטרעפט 3 און א האלבען מיליאן פונט.

פאן-ריבענטראפ ביי לאוואל׳ן

עס האלט ביים אנקניפען האלב-אפיציעלע בעציהונגען

פאריז, 2 (ספ. טעל.)

דער מיניסטער לאוואל האט היינט, אויפ׳ן פערלאנג פון דייטשען אמבאסאדאר אויפגענומען אויף אן אודיענץ היטלערס שליח ריבענטראפען.

די פרעסע פערעפענטליכט סתירהדיגע אינ פארמאציעס וועגען ריבענטראפס אויפהאלט אין פאריז. א טייל צייטונגען שרייבען, אז ער איז שוין צוריקגעפאהרען קיין בערלין, און אנדערע האלטען, אז ער איז נאך אין פאריז.

„לע מאטען“ שרייבט, אז ריבענטראפ האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט׳ן פרעזעס פון דער גערמאנישע פעדעראציע.

דעפ גאי האט אין אן׳אינטערוויאו דער קלערט, אז מאן ריבענטראפ וועט אין א פאר טעג ארום צוריקקומען קיין פאריז אין דער געז. פון מינ. העס. די רייזע זאל דאסמאל האבען א ווע ניגער פריוואטען כאראקטער.

יוגאסלאווישער פירשט פאוועל ביי לאוואל׳ן

פאריז, 2 (ספ. טעל.)

לאוואל האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט׳ן רעגענט פון יוגאסלאוויען, פרינץ פאוועל. וועגען דער דאזיגער קאנפערענץ האט לאוואל נישט איבערגעגעבען קיין שום פרטים, דערקלע־רענדיג, אז לויט דיפלאמאטישע מנהגים קאן ער נישט פערעפענטליכען דאס געשפרעך מיט א שעף פון א פרעמדער מלוכה.

לאוואל פאהרט קיין זשענעווא

פאריז, 2 (ספ. טעל.)

אויסערן-מיניסטער לאוואל פאהרט מארגען אין אווענד אפ קיין זשענעווע.

טראנספארטען סאוויעטיש גאלד

זענען אנגעקומען קיין אמעריקא

ניו-יארק, 2 (ספ. טעל.)

אין האפען טאקאמא ביים ברעג פון שטילען אקעאן, איז היינט אנגעקומען א טראנספארט פון גאלד רודע — 5,000 טאן, וועלכע די ראטען רעגירונג שיקט קיין וואשינגטאן, בכדי צו דעקען די פראצענטער פון גרויסע הלוואות, וועגען וועלכע עס ווערען איצט געפיהרט אונטער האנדלונגען.

דאס וועט ברענגען בלי ספק צו אן׳אויפ לעבונג אין דער אמעריקאנישער שווערער אינדו סטריע, פאר וועלכער עס עפענען זיך איצט גרויסע מעגליכקייטען אין ראטען פערבאנד.

די סאוויעטען ווילען ארייבפיהרען שטאל פראדוקטען, ווי שינעס, וואגאנען, מאשינען און האלב פאבריקאטען אין דעם אלגעמיינעם ווערט פון 300 מיליאן דאלאר.

מ׳דערווארט אין די נאהענטסטע טעג דאס אנקומען פון א צווייטען טראנספארט — דאסמאל פון 9,000 טאן.

ארעסטירטער פראנצויזישער פאליציי-קאמיסאר סטראשעט מיט רעוועלאציעס

פאריז, 2 (ספ. טעל.)

דער פאליציי קאמיסאר באני, וועלכער איז ארעסטירט געווארען אונטערן פארוואורף פון קא רופציע, סטראשעט מיט רעוועלאציעס. ער שטעלט פעסט, אז ער איז געפאלען א קרבן פון נקמה, מחמת זיין צו אמפעריגער דינסט און שטרענגער דיסציפלין.

נייער סאוויעטישער געזאנדטער איז רומעניען

בוקארעשט, 2 (ספ. טעל.)

דער נייער סאוויעטישער געזאנדטער אין רומעניען, אסטראווסקי, איז אנגעקומען קיין בוקא־רעשט און וועט מארגען איבערגעבען טיטולעסקו׳ן זיינע פולמאכטס-בריף.

וועגען יודיש-אראבישע אונטערהאנדלונגען

ירושלים, 2 (ספ. טעל.)

דער „פאט“-קארעספאנדענט נאטירט, אז אייני גיכען זאלען געפיהרט ווערען אונטערהאנדלונגען צווישען די אנפיהרער פון יודען און אראבער מכוח דער פארם פון לעגיסלאטיווען ראט, וועלכענס ציל עס וועט זיין די פערזיכערונג פון דער זעלבסט־פערוואלטונג.

קריזיס אין דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג

דעפ. מינצבערג ערקלערט, אז די אויסערליכע און אינערליכע שוועריקייטען צווינגען איהם זיך אפצוזאגען פון זיין אמט אלס קהלה-פרעזעס

נעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג, אויף וועלכער ס׳האט געזאלט בעטראכט ווערען דער בודזשעט. ביים אנהויב פון דער זיצונג האט ה׳ רוס פערלאנגט, אז אויף דער טאג-ארדנונג זאל געשטעלט ווערען די פראגע פון שיקען ארימע קראנקע קיין טשעכאטשינעק. די פראגע איז צוריקגעשטעלט געווארען אויף דער טאג-ארדנונג.

אנפראגען

דאזאר רומקאווסקי פרעגט פארוואס ס׳זענען ארויסגעשיקט געווארען איינלאדונגען אויף בלאנ־קעטען פון פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג אויף א בעראטונג וועגען וועהלען א רב און די פערוואלטונג האט דערפון גארנישט געוואוסט.

ווייטער פרעגט דאזאר רומקאווסקי, צי דאס קהלה-פרעזידיום ווייס וועגען דעם היתר וואס דער היגער ראבינאט האט ארויסגעגעבען אויף א גט, וועלכער האט אנגעמאכט אזא קאך ביי די ווארשאווער רבנים.

דאזאר רוס פרעגט, צי וויל דאס פרעזידיום געבען ערקלעהרונגען וועגען דעם וואס איז פאר־געקומען אן׳איבערגרופירונג פון די שוחטים אין ביידע שעכט-הייזער.

דער פארזיצער דעפ. מינצבערג ענטפערט, אז די איינלאדונגען צו דער בעראטונג וועגען דער פראגע פון רב זענען פונאנדערגעשיקט גע־ווארען אויף בלאנקעטען פון קהלה-פארזיצער און נישט פון דער קהלה-פערוואלטונג. דער פרעזעס האט דאס רעכט צונויפצורופען בעראטונגען, איבע־ריגענס האט די בעראטונג גערופען נישט דער קהלה-פרעזעס, נאר דער וויצע-פרעזעס ה׳ בערגער.

וואס שייך דעם היתר פון ראבינאט איז א ריין רעליגיעזע פראגע און די קהלה-פערוואל־טונג קען זיך דערין נישט ארייננמישען.

די איבערגרופירונג פון די שוחטים איז פארגעקומען אויס ריין אינערליכע מאטיוון.

דאזאר רוס בלייבט נישט צופרידען מיט דעם ענטפער וועגען די שוחטים און לאזט זיך אבער נאכאמאל צו בעריהרען די פראגע ביים בודזשעט.

נאכ׳ן אדורכלייענען און אננעהמען דעם פראטאקאל פון דער פריהערדיגער זיצונג טרעט מען צו צו די

קאמוניקאטען

ס׳ווערט אפגעווארפען די ווענדונג פון א געוויסען ד״ר פאוועל אגיזים, אז ער טרעט ארויס פון דער יודישער קהלה, ווייל ער האט נישט ערלעדיגט א רייה פארמאליטעטען.

ס׳ווערט גענומען צו קענטניש דער דאנק בריף פון דער יודישער לאנדקענטניש-געזעלשאפט בעזונדערס פאר׳ן סעקרעטאר באדעל פאר דער מיטהילף צו ארגאניזירען די עקסקורסיעס אויפ׳ן אלטען בית-עולם און משוגעים-הויז.

ס׳איז אויך אדורכגעלייענט געווארען דער דאנק-בריף פון דזשעמס ראטשילד פאר די קאנ־דאלענצען צוליב׳ן טויט פון באראן עדמונד ראטשילד.

דער מאגיסטראט האט מיטגעטיילט דער קהלה, אז די קהלה׳שע תלמוד-תורה וועט בעקומען יעדען טאג 17 קילא ברויט אויף צו בעשפייזען די קינדער.

וואס שייך דער ווייטערדיגער אופן פון בעשפייזען די קינדער וועט דאס בעשלאסען ווע־רען נאכדעם ווי די לוסטראציע-קאמיסיע ביי דער קהלה וועט אפגעבען א בעריכט.

פאר דעם הכשרה-פונקט פון „בנות-אגודת-ישראל“ איז בעשטימט געווארען אן׳איינמאליגע אונטערשטיצונג פון 100 זלאטעס. פאר מלבוש-ערומים אויף צו בעקליידען ארימע קינדער — 100 זלאטעס.

דער פראטעסט פון די מצבה-קריצער פאר איינפיהרען דעם נייעם רעגולאמין איז איבערגע־שיקט געווארען צו דער בית-החיים-קאמיסיע.

די שוחטים פון כאינער שעכט-הויז האבען זיך געווענדעט צו דער קהלה, אז זיי זאלען ווע־רען עטאטאווע בעאמטע פון דער קהלה, אויב נישט פאדערען זיי אויף די קהלה-פערוואלטונג צו א דין-תורה אדער שידס-געריכט.

דאזאר רומקאווסקי לעגט פאר אנצונעהמען די דין-תורה, דאזאר רוס לעגט פאר אפצוווארפען די טענה, ס׳ווערט אנגענומען דער פארשלאג פון וויצע-פרעזעס בערגער, אז די טענות פון די כאי־נער שוחטים זאלען אויסגעהערט ווערען דורך 3 לאדזער רבנים און די דעציזיע זאל איבערגעגעבען ווערען צו א פרעמדען אנגעזעהענעם רב.

דאן ווערען בעשטימט עטליכע אונטערשטי־צונגען פאר עולים קיין ארץ-ישראל.

דאזאר רומקאווסקי קריטיקירט שארף דעם אופן ווי אזוי די אונטערשטיצונגען פאר עולים קיין ארץ-ישראל ווערען פערטיילט. אייגענע מענ־שען בעקומען צו עטליכע הונדערט זלאטעס, דא־זעגען ציוניסטישע חלוצים בעקומען צו עטליכע זלאטעס. ווען די פארשלאגען פון דאזאר רומקאוו־סקי ווערען אפגעווארפען, פערלאזט דאזאר רומ־קאווסקי די זיצונג.

אויפ׳ן פארשלאג פון דאזאר רוס ווערט בע־שלאסען זיך צו ווענדען צום מיניסטעריום פאר

(ווייטער זעה 8-טע זייט)

ווער איז דער מערדער פון קיראָוו'ן?
דער שטאַרקער רושם פון מאָרד אין ראַטען-פערבאַנד

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) דער אָפיציעלער קאָמוניקאַט פאַר אויסערן־ענינים טיילט מיט, אַז די איצטיגע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, דאָס דער מערדער פון קיראָוו'ן איז אַ געוועזענער בעאַמטער פון דער לענינגראַדער אָפּטיילונג פאַר דער אַרבייטער־ און פויערים־אינספּעקציע, לעאָניד מיקאַלאיעוו.

דער מערדער איז 30 יאָהר אַלט, די אויספאָרשונג איז אין גאַנג.

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) דער אָרון מיט'ן טויטען קערפּער פון קיראָוו'ן איז געווען אַריינגעשטעלט געוואָרען אין אוריצקי'ס פּאַלאַץ אין לענינגראַד.

די קאַלכאָזען א. א. סאָוויעטישע אָרגאַניזאַציעס האָבען דעלעגירט זייערע פאָרשטעהער, וועלכע האַלטען די עהרען־וואַך ביים אָרון.

אַלע פאַרשטעלונגען אין די לענינגראַדער טעאַטערס זענען, אַלס צייכען פון טרויער, אָפּגערופען געוואָרען.

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) דאָס דערמאָרדען קיראָוו'ן, וועלכעס איז זייט יאָהרען דער ערשטער אָפענער פּאָליטישער אַטענטאַט, האָט אַרויסגערופען אויפ'ן גאַנצען ראַטען־פערבאַנד אַ גוואַלדיגען רושם.

אַלע צייטונגען זענען אַרויס אין שוואַרצע ראַהמען.

אין די שטעט זענען אַרויסגעהאַנגען געוואָרען טרויער־פאָהנער.

די פּרעסע איז איבערפולט מיט נעקראָלאָגען, ביאָגראַפיעס און זכרונות וועגען דעם אומגעקומענעם.

אַ ריי'ה פאַבריקען און אינסטיטוציעס האָט צוגעשיקט הערקלערונגען מיט אויסדרוקען פון עמפּערונגען, פאָדערונגען שטרענג צו בעשטראָפען דעם אַטענטעטער, ווי אויך טרייהייט־פערזיכערונגען פאַר'ן עקזיסטירענדען רעזשים.

דער אַרויסגעגעבענער אויפרוף פון לענינגראַדער שריפטשטעלער פערבאַנד, וועלכער איז געחתמ'עט פון 20 בעדייטענדסטע ליטעראַטען מיט גראַף א. טאָלסטאָי און מיכאַל סלאָנימסקי בראָש, פאָדערט שטאַרקע רעפּרעסיעס און פאָדערט אויף „האַס פאַר האַס".

אין דעמזעלבען טאָן איז געהאַלטען דער אויפרוף פון די וויסענשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע איז געחתמ'עט דורכ'ן פּראָפעסאָר יעמאַנאָוו.

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) די פּרעסע־אַגענטור „טאַס" טיילט מיט, אַז אין אַלע לענינגראַדער פאַבריקען זענען פאָרגעקומען אַרבייטער־פערזאַמלונגען, אויף וועלכע מ'האָט אָנגענומען רעזאָלוציעס, וואָס פערורטיילען דעם מאָרד אויף קיראָוו'ן און דריקען אויס די טרייקייט פאַר דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי מיט סטאַלינען בראָש. איינע פון די רעזאָלוציעס שטעלט פעסט, אַז דער אַטענטאַט וועט נישט אַריינפיהרען קיין בהלה אין די אַרבייטער־רייהען.

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) דער קאָמיסאַריאַט פאַר שוץ־ענינים פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט, אין וועלכען ער בעצייכענט קיראָוו'ן אַלס „איינעם פון די צווישען אַקטיוועסטע אָרגאַניזאַטאָרען פון דער זיגרייכער סאָוויעטישער אַרמעע אויפ'ן פראָנט פון דעם בירגער־קריג." קיראָוו ווערט אָנגערופען „דער שטאָלענער באָלשעוויק, וועלכענס קאַמף מיט די שונאים פון דער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע וועט זיין אַ ביישפּיל פאַר דער רויטער אַרמעע".

דער אויפרוף פון די בעדייטענדסטע מיטגלידער פון צענטראַל־קאָמיטעט מיט סטאַלינען בראָש, וועלכער איז געווידמעט קיראָוו'ן שטרייכט אונטער די פערדינסטען פון קיראָוו'ן אַלס רעוואָלוציאָנער אין דער תקופה פון צאַריזם און אַלס בעדייטענדער טוער אין דער צייט, ווען די סאָוויעטישע מלוכה האָט זיך פאַרמירט.

פראַנצויזישער האַנדעלס־מיניסטער
איז אַרויסגעפאָהרען קיין מאָסקווע וועגען שליסען אַ האַנדעלס־טראַקטאַט

פּאַריז, 2 (ספּ. טעל.)

דער פראַנצויזישער האַנדעלס־מיניסטער מאַרשאַנדאַ איז היינט אַוועקגעפאָהרען קיין מאָסקווע.

פאַר זיין אַוועקפאָהרען האָט ער דערקלעהרט דעם קאָרעספּאָנדענט פון „איזוועסטיא". אַז די סאָוויעטיש־פראַנצויזישע האַנדעלס בעציהונגען ענטוויקלען זיך פּאַמעליכער פון די פּאָליטישע דערנעהנטערונגס שריט. דער מיניסטער האָפט, אַז עס וועט זיך איהם איינגעבען צוצוגרייטען בעדינגונגען פאַרן שליסען אַ האַנדעלס טראַקטאַט.

געשלאָסען די קאָנפערענץ פון די באַלטישע מלוכות

טאַלין, 2 (ספּ. טעל.)

די קאָנפערענץ פון די 3 באַלטישע מלוכות האָט איינגעלאַדענט פּרעסע פאָרשטייער, בכדי פאַר צולייענען זיי ענטשפּרעכענדע דעקלאַראַציעס.

דער עסטלענדישער אויסערן מיניסטער האָט אונטערגעשטראָכען, אַז די אונטערהאַנדלונגען זענען געפיהרט געוואָרען אין גייסט פון פריינדליכער צוזאַמענאַרבייט.

אַ דאַנק דעם טראַקטאַט, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען אין סעפּטעמבער, וועט אויך געפינען ווערען אַ לעזונג פאַר די שווערסטע פּראָבלעמען.

די קאָנפערענץ איז שוין געשלאָסען.

הונדערט־און־פופציג מיליאָן פונט
אויף פערטיידיגען די גרעניצען פון גרויס־בריטאַניע

לאָנדאָן, 2 (ספּ. טעל.)

אין פעברואַר וועט די בריטישע רעגירונג אַריינטראָגען אין פּאַרלאַמענט אַ הוספה פּרעלימינאַר אויף אַן אימפּעריאַלע צוגאָב־פערטיידיגונג אין דער הויך פון 10 מיליאָן פונט שטערלינג.

דער נייער פּלאַן נעמט אַרום קריגס פלאָט, אַרמעי און לופט פלאָט פאַר גרויס בריטאַניען מיט די קאָלאָניעס.

דער גאַנצער פּלאַן זעהט פאָר אויסגאַבען אויף דעם צוועק פון 150 מיליאָן פונט.

פערענדיגט די גען. בודזשעט־דעבאַטע
אין פראַנצויזישען פּאַרלאַמענט

פּאַריז, 2 (ספּ. טעל.)

אויף דער נאַכט־זיצונג פון פּאַרלאַמענט איז ערענדיגט געוואָרען די גענעראַל־בודזשעט־דעבאַטע.

דער אינערן־מיניסטער, רעניע האָט דערקלערט, אַז פראַנקרייך איז די איינציגע מלוכה, וועלכע גיט מיט אַ ברייטער האַנד דאָס אַזיל־רעכט פאַר פּאָליטישע עמיגראַנטען. פראַנקרייך מוז אָבער אַכטונג געבען דערויף, אַז עס זאָלען זיך נישט אַריבערקריגען אויף איהר טעריטאָריע פּערזאָנען, וואָס האָבען בדעה צו זייהען אומרוהיגקייט צווישען די אַרבייטער.

דעפּ. רענאָ האָט געוואָלט בעריהרען די פראַגע פון דעם מאַרסייל'ער אַטענטאַט, אָבער מחמת דעם פערלאַנג פון לאַוואַל'ן, וועלכער האָט צוגעזאָגט וועגען דעם ענין אָפּצוהאַלטען אַ ספּעציעלע קאָנפערענץ, האָט ער זיך אָפּגעזאָגט פון דער אינטערפּעלאַציע.

אין די נאָהענטסטע טעג וועט דער פּאַרלאַמענט בעטראַכטען די פראַגע פון צוגאָב־קרעדיטען אויף צו מאָדערניזירען פון די קריגס מכשירים.

אינסטיטוט פאַר יודישער וויסענשאַפט
געעפענט אין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 3 (יט"א טעלעגראַפיש)

ס'איז געעפענט געוואָרען דער אינסטיטוט פאַר יודישער וויסנשאַפט.

העברעאישער אַרטיקעל אין „טיימס"
אין צוזאַמענהאַנג מיט דער „העברעאישער וואָך"

לאָנדאָן, 3 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער „העברעאישער וואָך", האָט לעדי ערליי צום ערשטען מאָל פער עפענטליכט אַנ'אַרטיקעל אין דער העברעאישער שפּראַך.

בעלאַ קוהן אין פּראַג

פּראַג, 2 (ספּ. טעל.)

„פּאָסלעדניאַ ליסטי" טיילט מיט, אַז אין פּראַג ווײַלט איצט בעלאַ קוהן (דער פיהרער פון דער קאָמוניסטישער רעוואָלוציע אין אונגאַרן).

ער האָט זיך פערפּליכטעט נישט צו פיהרען קיין פּאָליטישע קאַמפּאַניע צווישען די טשעכישע אַרבייטער, און אויף דעם תנאי האָט מען איהם ערפּיילט דאָס אויפהאַלט רעכט.

די צייטונג שטעלט דאָנען פעסט, אַז בעלאַ קוהן פיהרט אַ שטאַרקע פּראָפּאַגאַנדע־אַקציע צווישען די עמיגראַנטען־קרייזען.

היטלער — דער פּאַטראָן פון דער „אָלימפּיאַדע"

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

דער דייטשער אָלימפּיאַדע־קאָמיטעט האָט זיך געווענדעט צו היטלער'ן, אַז ער זאָל איבערנעהמען דעם פּאַטראָנאַט איבער דער אָלימפּיאַדע. היטלער האָט געגעבען זיין הסכמה.

סטאַניסלאַוו הויזנער זאָל פליהען קיין פוילען

דעטראָיט, 2 (ספּ. טעל.)

סטאַניסלאַוו הויזנער האָט בדעה צו מאַכען אַ נייעם פליה קיין פוילען.

אין די לעצטע 2 חדשים האָט מען פאַר דעם צוועק געזאַמעלט 4,000 דאָלאַר.

דער אעראָפּלאַן דאַרף קאָסטען בסך הכל 6 טויזענד דאָלאַר.

בעקאַנטמאַכונג.

צוליב די הבטחה פון ראַבינאַט אונזער געעהרטען פערלאַנג צו ערפילען, גייען מיר ווייטער אין די יאַטקעס טרייבערן, ווי ביז יעצט.

ועד המנקרים דפה לאדז

ב' מקץ תרצ"ה

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער פריינד **דוד ווײַנריב** צום טויט פון זיין ליבע

מוטער נ"ע

די געסרייסטן: ש. אפעל. ר. שמייער. ברוך סליז. ח. ראזענבלום

דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער פריינד

דוד ווײַנריב

צוליב'ן טויט פון זיין

מוטער נ"ע

רעדאַקציע „נייער פאָלקסבלאַט"

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון
רעשטען
אויף פּאַלטענס און אַנציגער
פון די בעסטע ביליצער און טאַמאַשאָווער סחורות, די מאָדערנסטע מוסטערן, אין אַ גרויסען אויסוואַהל, בעקומט מען נאָר ביי
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09
געדענקט, פראַנט 2 שטאָק.

אַטוואָצק 7.50 זל.
קלימאַטישע וואַלד־סטאַציע טעגליך
Sanatorjum D-ra med. W. PRZYGODY
לונגען־אָפּטיילונג: ס'ווערען געהיילט לונגען־קראַנקע לויט די נייעסטע מעטאָדען.
כירורגישע אָפּטיילונג: ווערען געמאַכט: אָדמע, איבערברעכונג פון פערוואַקסונגען, דורכשניידען פונ'ם נערוו א. ז. וו.
ספּעציעלער פּאַוויליאָן: ריטשאַלט־פּרייזען צוגעפּאַסט צו דער איצטיגער קריזיס־צייט נעמען אַרום: פולע אויסהאַלטונג, מעדיצין. אויפזיכט, רענטגען, אינהאַליאַציע א"אַ
כשר'ע קיך! געשמאַקע כשר'ע קיך. כשר'ע קיך!
פאַר רעקאָנוואַלעסצענטען זאָרגפעליגע אויפזיכט.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חשוב'ן שעף ה' **יעקב לאַנדאַ**, צוליב'ן טויט פון זיין ליבען פאָטער
ר' **משה מנחם** ז"ל
המקום ינחם אותו בתוך שאצו"י.
פּערסאָנאַל פון דער פירמע
M. HEBER i S-wie w Łodzi

Dr. **Wajnberg**
ספּעצ. פון לונגע, האַרץ און סקלעראָז־קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אָוו.

Dr. med. **Leon Familier**
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
6. שערפּיען 37 (בענעדיקטאַ)
נעהמט אָן פון 5–7 נאַכמ.

אויגען־קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּיעטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אָן שטענדיגע אויגען־קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונד.

פאַר שאַכטעל־מאַכער, ליניערער, בוכבינדער און דרוקערייען!
רעפּעראַטורען פון מעסערלען פערשידענע מאַשינען־טיילען און שווייסונגען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
11/13 קאָנסטאַנטינער 11/13
(רוג זאַכאָדניאַ)

אויערען, נאָז און האַלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.) ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 11–1 און פון 5–8 אָוונט.

פאַר **גאַרד**, ביזשוטעריע און לאָמבאַרד־קוויטעס צאָהלט די העכסטע פּרייזען
איזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

Dr. **Artur Banasz**
כירורג־אוראָלאָג
וואָלטשאַנסקאַ 23
טעלעפאָן 139-88.
נעהמט אָן פון 4–6 נאָכמיטאָג.

פרעזידענט נחום סאקאלאוו
וועגן דער פאליטיק פון דער א״י־רעגירונג
און דער לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד און עסטרייך

ירושלים (יט״א) דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט־ארגאניזאציע און פון דער יודישער אגענץ נחום סאקאלאוו האט פאר זיין אפפאהר קיין א״י ערטיילט אן אינטערוויו דעם „דואר היום", אין וועלכן ער גיט אן אפשאצונג פון דער פאליטיק פון דער בריטישער אדמיניסטראציע אין ארץ־ישראל ווי אויך פון דער לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד און עסטרייך.

די בריטישע אדמיניסטראציע אין ארץ־ישראל איז צו צוריקגעהאלטן און צו קאנסערוואטיוו אין בעצוג צום יודישן פראבלעם און צו דער פראגע פון יודישער עליה. איך בין זעהר ענטוישט מיט איהר שטעלונג. עס איז נויטיג מעהר ערמוטיגונג פאר די יודען, וואס ווילן אריינקומען אין ארץ־ישראל, גרעסערע מעגליכקייטן פאר דעם יודישן אנטייל אין דער מלוכה־דינסט און גרעסערע רעגירונגס־סובווענציעס פאר דעם העברעאישן שול־וועזן. די רעגירונג וויל בלייבן לאיאל לגבי איהרע פליכטן — האט פארטגעזעצט נחום סאקאלאוו, איך גלויב נישט אין די השערות, אז די רעגירונג בעמיהט זיך צו פערשארפן דעם אנטאגאניזם צווישן די יודען און אראבער.

בנוגע דער דערגרייכונג פון א שלום צווישן די אראבער און יודען האט נחום סאקאלאוו ערקלערט: „די אראבער מוזן צוערשט אנערקענען דעם מאנדאט און וואס דער מאנדאט בעדייט. זיי מוזן אנערקענען דאס רעכט פון אן אנדער פאלק זיך צוריקצוקעהרן אין זיין היים. כל־זמן זיי ענט־זאגן די יודען דאס רעכט זיך צו בעזעצן אין ארץ־ישראל וועט בלייבן די געפאהר פון ערשי־טערונגען".

די הויפט־פרינציפען פון ציוניזם, וועלכער בעטאנט די נויטווענדיגקייט צו קאלאניזירן די יודען אין דער לאנדווירטשאפט, זענען פערטונקעלט גע־ווארן דורך דער שנעלער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג פון ארץ־ישראל — האט ערקלערט נחום סאקא־לאוו. דער אידעאל פון ארץ־ישראל איז אבער פער־בונדן מיט דער גרינדונג פון קאלאניעס און דערפער פאר יודישע עולים. גרויסע שטעט זענען, נאטיר־ליך, נויטיג פאר דער ענטוויקלונג פון לאנד. די מאר־סען שטראמען אין די שטעט, וועלכע ציהען צו בע־דייטענדע קאפיטאלען.

אויף דער פראגע וועגן דער אויפנאהמס־פעהיגקייט פון ארץ־ישראל האט פרעזידענט סאקא־לאוו געענטפערט, אז לויט׳ן שטח איז ארץ־ישראל נישט קלענער פון בעלגיען, וועלכע צעהלט 7 מיל־יאן איינוואוינער, דאס איז אויך אומגעפעהר די צאהל מענשן, וועלכע א״י קען אויפנעהמען.

וואס איז שייך דעם פראיעקט פון לעגיסלאטיוו־ראט האט נחום סאקאלאוו בעטאנט, אז דער גאנצער פלאן איז פריהצייטיג. דאס לאנד איז נאך נישט רייף געווארן צו אזא שריט. איך ווייס נישט ווי עס בעציהען זיך דערצו די אראבער, די יודען זענען אבער ענטשידען געגען דער בילדונג פון אזא קער־פערשאפט.

אויף דער פראגע וועגן דער צוקונפט פון די יודען אין דייטשלאנד און עסטרייך האט נחום סאקא־לאוו געענטפערט: די יודען בעזיצן א גרויסע לעבענסקראפט און קענען איבער־לעבן גרויסע קריי־זיסן. אין דייטשלאנד קענען זיי נאך ווייטער דעגע־ראדירט ווערן. עס איז אבער נישטא קיין געפאהר, אז יודען זאלען אינגאנצען פערשווינדן אין דייטש־לאנד, וואס איז שייך עסטרייך, דראהט דארט די יודען די געפאהר, אז די נאצים וועלען בעהערשן דאס לאנד. דאן וועט דער גורל פון די עסטרייכישע יודען זיין ענליך צו דעם גורל פון די יודען אין דייטשלאנד.

צום סוף פאדערט אויף פרעזידענט סאקאלאוו די יודען אויף דער גאנצער וועלט צו קומען קיין ארץ־ישראל אין גרויסע מאסען, וויל ווען מיר וועלען זיין שטארק אין צאהל, וועט ארץ־ישראל זיך דערנעהנטערן צו ווערן א יודישער ישוב און דאס לאנד וועט זיין רייף צו די פארמען פון זעלבסט פערוואלטונג, וועלכע ווערן איצט פארגעלעגט.

צוגענומען נאצישע פיקעטען פון יודישע געשעפטען
אויפ׳ן פערלאנג פון ד״ר שאכט

לאנדאן, 3 (יט״א טעלעגראפיש)

אין טיימס איז פערעפענטליכט א קארעס־פאנדענץ פון דייטשלאנד וועגן דער לאגע פון האנדעל און פרייז בערופען, פון וועלכע די יודן זענען און ווערן ווייטער ארויסגעשטויסען.

ד״ר שאכט האט אין עטליכע פאלען אויס געפועלט אראפצונעמען די נאצי פיקעטען פון די יודישע געשעפטען. אין די פאלען האט זיך ארויס־געשטעלט, אז אין די געשעפטען קויפט מען מעהר ביי יודען ווי ביי נישט יודען.

לאדזער נייעס

רעזולטאט פון די „תרבות־וואהלען" אין לאדז

די וואהלען צו דער אלפוילישער תרבות קאנפערענץ אין לאדז האבען געגעבען פאלגענדען רעזולטאט:

ליסטע 1 — 208 „התאחדות" 7 מאנדאטען,
„ 2 — 38 אלג. ציוניסטען 1 „
„ 3 — 57 סניף תרבות 2 „
בסך הכל 10.

א ליידענשאפטליכע פליג...
מענדעל האט צוויי ווייבער און וויל א דריטע

פון ראבינאט גיט מען אונז איבער:

עס איז געקומען א בריף פון כאדליער רב (לובלינער פאוויאט), אז מענדל פליג האט אפגע נארט א פרוי אין כאדליע, זיך פארגעשטעלט אלס גרוש און מיט איהר חתונה געהאט, ער האט דער ביי אויסגענארט אנ׳עקט אויף 500 זל. שפעטער איז געקומען א בריף פון קראשניקער רב, אז ער האט א ווייב אין קראשניק, איז ער אוועק קיין לאדז זוכן א דריטע.

ער האלט זיך אויף קאמיענא 2 ביי פנחס שניר, און וויל נישט קומען צום ראבינאט, ער איז א וואזשנער פערדינער: אין איין טאג פער דינט ער 500 זלאטיס ביי די כלה אין כארליע."

Dr. med.
R.Zalcwasser
כירורג
ציגעל־גאס 19, טעל. 125-17
נעמט אן פון 1—2 און פון 4—6 נאכמ.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
מפפאנגס־שעה׳ן 8—10, 12—2, און 5—8 אווענד
זונטאג און יום־טוב פון 9—11 בייטאג.
און יו״ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארט־זאל

Dr. Z. Henrykowski
ספעציאל־ארצט פאר וועגערישע
הויט־קראנקהייטען און מענער־שוואכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 86
טעל. 143-63
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אוונד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער־שוואכע־בעהאנדלונג.
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא־אנאליזען
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אווענד

נאר א קנאפער חודש צייט איז געבליבען
צו לעגאליזירען די האנדווערקער־ווארשטאטען
פרעסע־קאנפערענץ אין קאמיטעט פאר יודישער מלאכה

אין לאקאל פון „ארט" אין לאדז איז געכטען דורכ׳ן קאמיטעט פאר דער יודישער מלאכה פאר־געקומען א פרעסע־קאנפערענץ מכוח דער פראגע פון לעגאליזירען די יודישע ווארשטאטען, וועלכע איז ווייטער אזוי אקטועל.

די קאנפערענץ האט געעפענט ד״ר אייגער און דאן האט ד״ר קאצענבאגען געהאלטען א לענגערען רעפעראט וועגען דער פראגע פון לעגאליזירען די יודישע האנדווערקער־ווארשטאטען.

דער טערמין פון קענען בעקומען האנדווער־קער־קארטען אויפ׳ן יסוד פון פראבערטע רעכט, דאס הייסט, פאר אזעלכע האנדווערקער וועלכע האבען פארן 15 דעצעמבער 1927, געפיהרט אנ׳אייגע נעם ווארשטאט פערענדיגט זיך דעם 31־טען דע־צעמבער ס׳איז אלזא געבליבען נישט קיין גאנצער חודש. די אנשטרענגונגען וועלכע דער קא־מיטעט האט געמאכט ביז איצט דארפען אין דעם חודש פערדאפעלט און פערדרייפאכט ווערען, ס׳וועט זיין א פאראדאקס צו זאגען, אז ס׳זענען נאך פאראן פיל יודישע האנדווערקער, וועלכע ווייסען נאך נישט וואס פארא געפאהר עס שטייט זיי פאר. אויב זיי וועלען נישט לעגאליזירען זייערע ווארשטאטען. אויף טויזענד וועגדונגען אין דער האנדווערקער־קאמער וועגען האנדווערקער־קארטען זענען 950 יודישע, דאס בעווייזט אז אין 95 פראצענט זענען די נישט לעגאליזירטע ווארשטאטען יודישע. מען מוז ווייד־טער וועקען און פאדערען, אז ווער ס׳וועט נישט ביז׳ן 31 דעצעמבער לעגאליזירען זיין ווארשטאט וועט ער זיך אליין אויסשטעלען אויף דער געפאהר אז דעם 1־טען יאנואר זאל זיין ווארשטאט געשלאס־סען ווערען, קיין שום טענות קיין שום השתדלות וועט לען שוין דעמאלט נישט העלפען, די אויפגאבע צו רופען די יודישע האנדווערקער צו לעגאליזירען זייערע ווארשטאטען טראגט אויף זיך יעדער געז־עלשאפטליכער מענש, וויל דאס איז א יודישע פרא־גע, וויל דא האנדעלט זיך בכלל וועגען דער עקזיס־טענץ פון דער יודישער מלאכה. מ׳טאר נישט דערלאזען, אז די פראדוקטיווע בעל־מלאכות, וועל־כע האבען צעהנדליגער יאהרען געארבייט ביי זיי־ערע ווארשטאטען זאלען ווערען פורמאנעס, מעק־לערס, אדער פעראארימטע הענדלער.

ס׳איז פאלש די מיינונג אז נאכן ערשטען יא־נואר וועט מען בכלל נישט קענען לעגאליזירען קיין האנדווערקער־ווארשטאטען, דאס וועט קענען פאר־קומען אויפן יסוד פון אנ׳אויסנאהם (דיספענסיע), וועט די שוועריקייטען אבער זיין כמעט נישט אדורכ־צופיהרען. דורך דעם היינטיגען חודש דארף זיך נאר הערען איין געשריי: „יודישע האנדווערקער, געד־דענקט, אז ס׳זענען נאך פערבליבען געצעהלטע טעג צו לעגאליזירען אייערע ווארשטאטען, איבעפאר־מירט זיך וואס איהר האט צו טון און ראטעוועט אייער ארבייטס־פלאץ".

אויב ס׳האנדעלט זיך וועגען דער עקזיסטענץ פון דער יודישער מלאכה, זאגט ווייטער ד״ר קאצענ־באגען — דארף אנגעוויזען ווערן אויף דער שרעקליכער געפאהר וואס שטאמט דער־פון, וואס יודישע לערן־יונגלעך ווערען נישט רעגיסטרירט, ס׳ווערט נישט געמאכט מיט זיי קיין אפמאכען, די ארגאניזירטע ארבייטער שטעלען זיך אקעגען דעם אפגעבען געזעלען־עקזאמענס אזוי אז אין דער צוקונפט וועט נישט קיין איין יודישער האנד ווערקער־מייסטער, אויב דער איצטיגער צושטאנד זאל ווייטער אנהאלטען, ווען אין א יודיש פאר זענען פאראן 9 לעגאלע יודישע לער־ייונגלעך, און קיין איין יודישער לעגאלער געזעלען וועט אין 30 יאהר קומען דערצו, אז מ׳וועט דארפען זוכען מיט ליכט א יודישען פריזיער־מייסטער, א יודישען שניי דער אדער יודישען שוסטער.

ד״ר אייגער זאגט, אז פיל האנדווערקער האבען פערנאכלעסיגט זיך צו בעזארגען מיט האנדווערקער־קארטען צוליב דעם, וואס זיי האט געפעהלט די עטליכע צעהנדליג גילדען וואס א האנדווערקער־קארטע קאסט. די קהלה האט צו דעם ציוועק בע־שטימט 6000 זלאטעס, דער קאמיטעט פאר דער יו־דישער מלאכה האט זיך געווענדעט וועגען העכערען די סומע ביז 20 טויזענד זלאטעס.

דאזאר גלאטמאן מאכט אויפמערקזאם, אז

אלע האנדווערקער, וועלכע ווילען בעקומען אונטערשטיצונג אויף צו קע־נען ארויסנעהמען א האנדווערקער־קארטע, דארף זיך תיכף ווענדען וועגען דעם צו דער קהלה מיט א ביטע.

ה׳ בערקאוויטש (סאציאליסטישער האנדווער־קער־פערבאנד) זאגט, אז זיין פערבאנד האט זעהר פיל געטון כדי צו לעגאליזירען די יודישע האנדווער־קער, ביז איצט זענען אדורכגעפיהרט געווארען 200 אזעלכע לעגאליזאציעס, ליידער האבען אנדערע צע־כען גאנץ אנדערש בעהאנדעלט די פראגע און האבען געמאכט שוועריגקייטען ביים ארויסגעבען „אפי־ניעס".

די פארשטעהער פון די אנדערע האנדווערקער־ארגאניזאציעס לייקענען אפ אז וועלכע ס׳איז צעך מאכט איצט שוועריגקייטען, ווען ס׳זענען געווען אייב צעלנע פאלען, זענען דערין אויך נישט שולדיג געווען די צעכען.

ס׳ענטוויקעלט זיך דאן א דיסקוסיע וועגען דעם צי כאלופניקעס דארפען א האנדווערקער־קארטע, אך דער נישט. אין דער דיסקוסיע נעהמען אנטייל די ה״ה בענקעל, גאלדבערג, בערקאוויטש און ד״ר קאצ־ענבויגען (וועגען דעם וועלען מיר בעזונדער שרייבען), ה׳ סענדאראווסקי מאכט אויפמערקזאם אויף א זעהר וויכטיגען ענין, וועלכען ס׳דארף געדענקען נישט צו פערנאכלעסיגען די אלע וועלכע האבען זיך שוין געווענדעט צו דער האנדווערקער־קאמער נאך א האנדווערקער־קארטע און נאך ביז איצט נישט ערלעדיגט געווארען

מוז ביזן ערשטען יאנואר זיך אויך ווענדען צום אינדוסטריע אמט פון דער ערשטער אינסטאנץ ביים מאגיסטראט

מיט א ביטע און דערביי מאכען דעם פארבעהאלט אז די בעשייניגונג פון דער האנדווערקער־קאמער וועט שפעטער צוגעשטעלט ווערען. אהן אזא ווענ־דונג צום מאגיסטראט דראהט אז דער ווארשטאט זאל געשלאסען ווערען.

צום סוף ווענדעט זיך נאך ראטמ. פיאלקא צו די צעכען, אז היות ווי די האנדווערקער־קאמער פער־לאנגט ביים ארויסגעבען האנדווערקער־קארטען זאל לען זיין די „אפיניעס" פון ביידע צעכען: פון יודי־שען און קריסטליכען, דארף אנגעווענדעט ווערען אלע מיטלען, אז די יודישע צעכען זאלען זיך פער שטענדיגען מיט די קריסטליכע ביי יעדער „אפי־ניע", אין דעם פאל איז נישט פאראן קיין שום שוועריגקייט ארויסצובעקומען א האנדווערקער־קארטע.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20 טעל. 213-84
היינט, 8.30 אווענד זינגט
די בעקאנטע פאלקס־זינגערין
לאלא פאלמאן
אין איהר רייכען רעפערטואר פון לידער און יודישע לידלעך.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

DR.
L. Czarnożył
וואוינט יעצט אויף
פיעטריקאווער 62 טעל. 224-94
און נעהמט אן פון 9.30 ביז 10.30 פארמיטאג
און פון 4—6 נאכמ.
ספעצ. הארן־קראנקהייטען

היטלער מיט'ן פנים צום פעלקער-בונד

די ערעפנונג פון דער סעסיע אין זשענעווע

די סעסיע פון פעלקערבונד-ראט ווערט היינט געעפענט. די סעסיע האט געזאלט פארקומען מיט צוויי וואכען צוריק, זי איז אבער אפגעלייגט געווארען. דאס ערקלערט זיך מיט דער גרויסער קאמפליצירטקייט פון די פאליטישע און עקאנאמישע פראגען, וועלכע די סעסיע האט צו בעטראכטען און מיט דער געענדערטער טאקטיק פון נאצי-דייטשלאנד. נאך קורץ פאר דעם האבען זיך די דייטשע פארשטייער און עקספערטען אפגעזאגט זיך צו בעטייליגען אין דער בעהאנדלונג פון א רייה פאליטישע און עקאנאמישע פראגען (ווענען זיכערען די רעכט פון די בעאמטע אין סאאר-געביט, וועגען גאראנטירען די סאאר-איינוואוינער געגען רעפרעסיעס, וועגען אויסקויף פון די קוילען-גרובען א.א.וו.) אדער זיי האבען איינפאך סאבאטירט און פערשלעפט די בעטראכטונג פון די פראגען. דער פארזיצער פון ראט אלאיזי איז געווען געצוואונגען צו ערקלערען, אז די פראגען מוזען בעהאנדעלט ווערען אהן דעם אנטייל פון די דייטשען; ערשט דאן האט די היטלעריסטישע רעגירונג געשיקט עקספערטען מיט פולמאכטען, אויף צו בעהאנדלען און בעשליסען אינאיינעם מיט די פראנצויזען אלע פראגען, וואס זענען בעריהרט אין פראנצויזישען מעמאראנדום. כאראקטעריסטיש איז אבער די גרייטקייט פון די דייטשע פארשטייער איינצוגיין אויף הנחות און קאמפראמיסען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ענדערונג אין דער טאקטיק פון דער היטלעריסטישער רעגירונג האט מען אין די זשענעווער אינפארמירטע קרייזען ווידער אנגעהויבען צו רעדען וועגען דייטשלאנד'ס כוונה צוריקצוקעהרען אין פעלקערבונד נאכן סאאר-פלעביסציט. פון גוט אינפארמירטע קרייזען גיט מען איבער, אז היטלער האט אין דער ריכטונג געמאכט שוין איינעגע שריט. קודם כל האט וועגען דעם דאזיגען וואונש פון היטלער'ס רעגירונג גענעבען אנצוגעהערען מוסאליני, דאן דער אונגארישער פרעמיער געמבעש און דער דייטשער געזאנדטער אין רוים האסעל. דאן איז די הויפט-פראגע פון די געשפרעכען, וועלכע דער נאצי-שליח ריבענטראפ האט געהאט מיט סער סיימאן געווען טאקע די פראגע וועגען צוריקקעהר פון דריטען רייך אין פעלקערבונד. ריבענטראפ האט אין זיינע לאנדאנער געשפרעכען אנגעוויזען, אז היטלער'ס כוונה איז דורכ'ן צוריקאריינטרעטען אין פעלקער-ליגע צו בעווייזען, ווי זיין הארץ ברענט ממש פאר'ן שלום.

ריבענטראפ האט ווייטער ערקלערט, אז די רעגירונג פון היטלער'ן געבעלס'ן און געריננען וועט זיין אויסערגעוועהנליך דאנקבאר דער ענגלישער, אויב זי וועט פערלייכטערען דאס צוריק-אריינטרעטען אין פעלקערבונד און וועט נעהמען אויף זיך דאס פיהרען פון די צוגרייטונגס-אונטערהאנדלונגען. סיימאן זאל האבען געענטפערט דעם דייטשען שליח, אז די בריטישע רעגירונג וועט גערן דערין מיטהעלפען, זי מוז אבער פריהער גענוי וויסען, צי האט די דייטשע רעגירונג בדעה ארויסצושטעלען עפעס בעזונדערע פאדערונגען און אויב יא — אין וואסערע. אויב די בערלינער רעגירונג האט בדעה צו פערלאנגען, אז ס'זאלען פריהער סאנקציאנירט ווערען דורך די גרויסע מלוכות די געוואלדיגע דייטשע בעוואפענונגען, דאן קאן וועגען דעם נישט זיין קיין רייד, די מלוכות וועלען קיינמאל נישט אנערקענען דעם איינזייטיגען ברוך פון ווערסאלער טראקטאט מצד דייטשלאנד.

ריבענטראפ זאל דערויף האבען ערקלערט, אז דער „פיהרער" האט איהם בעאויפטראגט געוואויר צו ווערען, צי איז די ענגלישע רעגירונג מסכים צו נעהמען אויף זיך די צוגרייטונגס-אונטערהאנדלונגען וועגען דייטשלאנד'ס אריינטריט אין דער ליגע. וואס נוגע די בעדינגונגען, וועלען זיי בעצייטענס מיטגעטיילט ווערען דער לאנדאנער רעגירונג, אבער דערוויל איז מצד בערלין נאך גארנישט געטון געווארען אין דער הינזיכט.

דער איצטיגער בעזוך פון ריבענטראפ'ן אין פאריז שטייט אין דירעקטער שייכות צו דער פראגע וועגען דייטשען צוריקקעהר אין דער ליגע. ריבענטראפ האט אויסצופארשען, צי וועט אויך ווייטער די פראנצויזישע רעגירונג פאדערען דעם אריינטריט אהן וועלכער ס'איז תנאים, אדער זי איז גרייט צו גיין אויף געוויסע הנחות אויפן געביט פערשטייט זיך, פון בעוואפנונגען. אויב די פראנצויזישע רעגירונג וועט דערויף איינגיין, וועט היטלער זיך ווענדען צו דער ענגלישער רעגירונג מכוח ווייטערדיגער פערמיטלונג אין די אונטערהאנדלונגען.

די עוולה געגען די יודען אין די שווערסטע

וואס האט געגעבען די לאנדאנער באיקאט-קאנפערענץ

וועגען דער באיקאט-קאנפערענץ אין לאנדאן און וועגען דעם יודישען הויפט-בעטייליגטען אין דער קאנפערענץ, דער אמעריקאנער אדוואקאט אונטערמייער שרייבט ד"ר י. טהאן אין „נ. דז."

„אויב איך האב נישט קיין טעות אין דער הער (אונטערמייער) זעהר אנ'אלטער מאן, שיער נישט אנ'אכציגיעהריגער. אזוי אז אין גאנצען עסק פיהלט זיך עפעס אנ'עקשנות פון א זקן אויף וועלכען עס קאן נישט ווירקען קיין שום לאגיק, קיין שום איבערצייגונג.

ה' אונטערמייער א שטייגער האט געהאט בעשלאסען, אז זיין באיקאט-אימפרעזע טאר נישט טראגען דעם כאראקטער פון א יודישער שוץ-אקציע. עס הייסט, אז נישט די יודען ווערען זיך געגען בארבארישען בערויבען זיי פון אלע מענשליכע און בירגערליכע רעכט, ווי דאס איז געשעהן אין דייטשלאנד, נאר, אז די גאנצע וועלט נעהמט אונטער אנ'אקציע געגען דער מיאוסער רעאקציע, וואס איז פלוצים אויסגעבראכען אויף איין פונקט פון דער ערד. פערשטייט זיך, אז ס'איז מעגליך און בערעכטיגט אויך אזא קאנצעפציע. באמת, דאס בערויבען אלע רעכט איז ארפגעפאלען נישט בלויז אויף די יודען, נאר אויך אויף די ארבייטער און אויף א גאנצער רייה אנדערע געזעלשאפטליכע שיכטען. דאס ברוטאלע בעהאנדלען פון דער קאטוילישער קירך איז נישט פיל מילדער, ווי די מערדערליכע אנגריפען, מיט וועלכע מען מאלטרעטעט די יודען און דאס יודענטום. מ'קאן זיך אלזא פארשטעלען, אז אין קאמף מיט דעם געמיינזאמען שונא וועלען זיך צונויפטרעפען אלע בע'עוולה'טע, א חוץ דעם וועלען זיי אויך מוזען אנטרעפען פערבינדעטע, וואס וועלען זיך רעקרוטירען פון אלע דעמאקראטישע און פרייע שיכטען, וואס עקזיסטירען נאך צווישען מענשהייט.

דערפון איז אבער נישט געדרונגען, אז דער קאמף פון די יודען אין שוץ פון זייער רעכט און וויכטיגסטע אינטערעסען, דארף זיך צושווימען אין עפעס א נאמענלאזען ים אזש ביז צום נישט דערקענען.

אויסערדעם האט מען געפרובט דעם ה' אונטערמייער אויפקלערען, אז ס'זענען פאראן לענדער, וואו יודען געפונען נישט אין זייער באיקאט-אקציע קיין פערשטענדניש און הילף פון דער נישט-יודישער בעפעלקערונג, זיי בעגעגענען גיכער מניעות.

אויב דאס פערייניגען זיך אלע אקציעס אין איינער קאן נישט זיין קיין פולע, איז אפשר גלייכער דערצו, נישט צוזוטרעטען, א חוץ דעם האט מען אומעטום פעסטגעשטעלט, אז דער באיקאט מצד אנדערע, נישט יודישע עלעמענטען, האט אין ערגעץ נישט געהאט אזא שוואונג און שפאנונג ווי דער יודישער באיקאט. ווייל די יודישע עוולה איז געווען די טראגישסטע און ווייטאגסדיגע, ה' אונטערמייער איז געבליבע טויב צו אלע ארגומענטען און פאקטען. מ'דערציילט, אז אויף אלצדינג האט ער געהאט איין ענטפער: ר'האט אנגעטון דעם קאפעלוש און געוואלט אוועקגיין.

בכלל האט די גאנצע לאנדאנער אימפרעזע, וועלכע איז איינגעארדענט געווארען דורך דעם ה' אונטערמייער; זיך נישט אויסגעצייכענט נישט מיט קלאהרקייט, נישט מיט קראפט פון ארויסטריט און פון קלאפ. צי וועט זי בלייבען אהן געהעריגע רעאלע רעזולטאטען? ווער קאן דאס וויסען? דאכט זיך, אז דער געדאנק גופא צו באיקאטירען דאס היטלערלאנד איז אזוי לעבעדיג און איבערצייגענד, אז מ'קאן איהם אפשר אביסעל אפשוואכען, אבער נישט אפטויטען. נישט קוקענדיג אויף אלצדינג ווירקט דער דאזיגער געדאנק אליין ווייטער. אויסערדעם האט דער געדאנק א פערבינדעטען אין געיעג פון אלע מלוכות אויסצוכאפען די ירושה נאכ'ן פערשטארבענעם דייטשלאנד. די וועלט-קאנקורענץ טוט דאס איהריגע און זי ווערט א גרויסע קראפט, וואס אונטערשטיצט כלערליי באיקאט-אקציעס.

אין די רעזאלוציעס, וועלכע די פערזאמלונג פון אונטערמייערס צייכען האט אנגענומען, געפינט זיך דער יודישער פונקט ערגעץ אויס'ן דריטען ארט און ווערט נישט גענוג שטארק אפוירגעבראכט. ס'געפינט זיך א געמיש פון פערשידענערליי בעשולדיגונגען, וועלכע ס'איז זעהר שווער צו פערבינדען איינס מיט'ן אנדערען און צו שאפען עפיס א גאנצעס. ס'איז שווער זיך ווי געהעריג צו אריענטירען אין דער דאזיגער צונויפמיש פון צילען און אפקלאנגען, וואס איז ענטשטאנען, ווייזט אויס, פון מעכאנישען צונויפמישען אלצדינג, וואס עמיצער האט נאר געבראכט אין שותפות אריין.

אבער דאס איז נישט וויכטיג, א נישט געלונגענע פערזאמלונג איז נישט קיין קאטאסטראפע. די הויפטזאך איז דער קאמף פון גוטען געגען בייזען. און זיגען וועט דאך סיידען דאס גוטע!

דער ענדעקישער „פאטריאטיזם"

אין ליכט פון היסטארישע דאקומענטען

די ענדעציע איז די איינציגע פארטיי אין פוילען, וועלכע בראווירט מיט איהר פאטריאטיזם און שטעלט שטענדיג אונטער א פראגע-צייכען דעם פאטריאטיזם פון אנדערע פוילישע פארטייען.

איצט ברענגט דער „קור. וויל." א דאקומענט, וועלכער כאראקטעריזירט די „פאטריאטישע טעטיגקייט" פון דער ענדעציע און ווי אזוי זי האט זיך פארגעשטעלט די צוקונפט פון פוילען.

און אט לייענען מיר דארט:

„דער געשאפענער אין יאהר 1914 „פוילישער נאציאנאלער קאמיטעט" איז בעשטאנען אין דער מערהייט פון ענדעקעס און איניגע אומפארטייאישע רוסאפילען. ער האט נאר געהאט די איינציגע אויפגאבע צו בעארבייטען די עפענטליכע מיינונג אין דעם גייסט פון דעם אויפרוף פון גרויספירשט ניקאלאי ניקאלאיעוויטש, אויפ'ן שטח פון נצוו. קאנגרעס-פוילען האט ער בעגרעניצט זיין גאנצע טעטיגקייט צום ארויסגעבען אנ'אויפרוף, אין וועלכען ס'איז אונטערגעשטראכען געווארען, אז צוליב דעם פעראייניגען אלע פוילישע טיילען אונטער דער קרוין פון צאר „געהערען אלע זארגען און ליידען פון פוילישען פאלק צו דער פערגאנגענהייט"...

„שטארקערע שפורען פון זיין ארבייט האט דער נאציאנאלער קאמיטעט איבערגעלאזען אין די היינטיגע דרום-מזרח ווארצוואודזטוועס (אין מזרח-גאליציען), וואו בעת דער רוסישער אקופאציע האט ער געהאט זיין רעפרעזענטאנץ אין דער פערזאן פון פראפ. סט. גראבסקי אין לעמבערג.

אין דעם ארויסגעגעבענעם בוך פון די באלשעוויקעס אונטערן נאמען „די פויליש-רוסישע בעציהונגען אין דער תקופה פון דער גרויסער מלחמה" געפינען מיר אפגעדרוקט א זעהר אינטערעסאנטע קארעספאנדענץ, וואס איז געפיהרט געווארען צווישען גראבסקי'ן און דעם מיליטערישען גענעראל-גובערנאטאר באברינסקי און גענ. יאנושקעוויטש. מיר דערוויסען זיך, אז גראבסקי האט זיך בעמיהט ביי באבריגסקי'ן.

„וועגען ערלויבען צונויפצורופען אין לעמבערג, פון דעם מאמענט אן, ווען די מיליטעריש-טעכנישע בעדינגונגען וועלען דאס מעגליך מאכען, א פערזאמלונג פון ערנסטע פאליטישע און געזעלשאפטליכע טוער פון די פאוויאטען און שטעט פון גאליציען אין דער צאהל פון הונדערט פערזאן צוזאמען מיט די פארשטעהער פון נאציאנאלען קאמיטעט אין גאליציען, כדי צו קאארדינירען די גאנצע פוילישע פאליטיק אין דעם דאזיגען קאמיטעט".

צוליב גראבסקי'ס בעמיהונגען האט דער גענעראל-גובערנאטאר באברינסקי אפגעשיקט א בריף צו יאנושקעווימש'ן, אין וועלכען מיר לייענען צווישען אנדערן פאלגענדעס:

„פראפעסאר גראבסקי האט מיר פארגעשטעלט די בייגעלייגטע נאטיץ, אין וועלכער ער רעכענט בקיצור אויס די רעכט פון וועלכע ס'האט בענאסען די בעפעלקערונג אין גאליציע אונטער דער עסטרייכישער הערשאפט און אויך א סכעמע פון א פראיעקט פון אנ' אויפרוף צו די פאליאקען ביים איינפיהרען די מיליטעריש-ציווילע פערוואלטונג אין גאליציע, כדי ענדגילטיג צו געווינען די פאליאקען, וועלכע וואקלען זיך נאך. פון די נאטיצען וועט זיך אייער עקסעלענץ דערוויסען, אז די יסודות פון דער קינפטיגער זעלבסטפערוואלטונג פון פוילען דארפען דערפיהרען לויט גראבסקי'ס מיינונג, צו א פרייען בענוצען פון דער פוילישער שפראך, פרייהייט פון געוויסען, ווי אויך אנ'אדמיניסטראטיווע אויטאנאמיע, וועלכע זאל נוגע זיין די אינערליכע איינארדנונג פון פוילען".

אין א צווייטען בריף פון באברינסקין צו יאנושקעוויטשען לעזען מיר, אז פראפ. סט. גראבסקי בעט וועגען צוויי זאכען: 1) אז מען זאל דערלויבען בייצוזיין אויף דער דאזיגער פערזאמלונג צוויי פארשטעהער פון פוילישען קאמיטעט אין ווארשא, וועלכע וואלטען צוגעשטאנען צו דער ארגאניזאציע, 2) אז איך זאל אלס ענטפער אויף די אויסגעדריקטע דורך זיי אונטערטעניגקייטס-געפיהלען זאגען איניגע ווערטער וועגען דער פאליטיק פון דער רוסישער רעגירונג בנוגע מערב-גאליציען. גראבסקי ווינשט זיך, אז עס זאל פערעפענטליכט ווערען אנ'אויפרוף צו דער פוילישער געזעלשאפט, אז עס וועלען איינגעהאלטען ווערען די רעכט, וואס זי האט גענאסען אונטער דער עסטרייכישער הערשאפט".

גראבסקי'ס פראיעקט פון אויפרוף האט זיך בעגרעניצט מיט א צוזאג וועגען אדמיניסטראטיווער אויטאנאמיע און מיט אנ'אונטערטעניגקייטס-דערקלערונג לגבי דעם צאר און ניקאלאי ניקאלאיעוויטשען.

אט אזוי האבען זיך פארגעשטעלט די ענדעקעס דאס קינפטיגע פוילען.

פאר זיי האט געקלעקט אנ'אויטאנאמיע-פראווינץ אונטער דער הערשאפט פון צאר, און היינט פוצען זיי זיך אויס אין די טאגעס פון קעמפפער פאר דער פוילישער פרייהייט.

ווי אזוי דער דאזיגער „קאמף" האט אויסגעזעהען, קענען מיר זיך איבערצייגען פון דער אויבענדערמאנטער קארעספאנדענץ.

יודען אויסגעשלאסען פון צייטונגען-האנדעל אין דייטשלאנד

בערלין, (י.ט.א.) דער פערבאנד פון דייטשען צייטונגס-דעטאל-האנדעל האט ביי זיך איינגעפיהרט דעם אריער-פאראגראף. נישט-אריער קענען צום פערבאנד נישט געהערען. היות די צוגעהעריגקייט צום פערבאנד איז אנ'אבליגאטארישע, טארען יודען מעהר זיך נישט פערנעהמען מיטן דעטאל-האנדעל פון צייטונגען.

אין בירא-בידזשאן

א יודישער שטאט אהן רעליגיע, אהן טראדיציע און אהן העברעאיש, און האט דאך א יודישע היימליכקייט, וואס מען פיהלט נישט אין קיין אנדער ווינקעל פון ראטען-פארבאנד

(פון א רייזע)

פון ב. צ. גאלדבערג

בירא־בידזשאן האט אלץ. וואס א לאנד מוז האבען פאר עקאנאמישער זעלבסטשטענדיגקייט. עס איז זיך שווער פארצושטעלען אז וועלכע נישט איז פון די סאציאליסטישע סאוועט־רעפובליקען זאל זיך וועלען אפרייסען פון דער סאוועטישער פעראייניגונג טראץ דעם, וואס יעדע רעפובליק קען זיך צוריקציהען פון דער פעראייניגונג פון די סאוועטישע רעפובליקען, ווען זי וויל ,אויב אבער אזוינס זאל פאסי־רען און די צוקונפטיגע רעפובליק פון בירא־בידזשאן זאל בעשליסען צו פיהרען א מלוכה גאנץ אליין, וואלט זי קאנען פארזעצען איהר עקזיסטענץ אלס אן אומאפהענגיגער שטאט, ווייל זי האט פאר־טענציעל אלע נויטיגע עלעמענטען פאר עקאנאמי־שער זעלבסט־פערוואלטונג, בירא־בידזשאן וועט גע־בויט ווערען אין דער באלדיגער צוקונפט, אהן אונ־טערשיד, וואס פאר א שטעלונג מיר וועלען בעהמען צו איהר ווייטערער ענטוויקלונג מיט דער הילף פון די יודען אין דער גאנצער וועלט ,אדער אהן זייער הילף, וועט די יודישע רעפובליק פון בירא־בידזשאן ווערען א פאקט.

אבער וואס פאר א סארט מלוכה וועט עס זיין? ווי יודיש וועט די יודישע רעפובליק זיין? וועט דער פאקט, וואס עס וועט זיין א יודישער שטאט האבען וועלכע גרויסע בעדייטונג פאר די יודען אויסער בירא־בידזשאן? אט די פראגע האב איך געהאט אויפ׳ן געדאנק, ווען איך בין ארומגעפאהרען הין און צוריק אין פערשיעדענע טיילען פון דער צוקונפטיגער יודישער רעפובליק. איין זאך איז זיכער, דער נייער יודישער שטאט וועט נישט האבען קיין יודישע רעליגיע. בלויז איין אלטע רוסישע קירך האב איך בעמערקט אין דער טעריטאריע פון בירא־בידזשאן, אן אנדענק פון די אלטע, צארישע צייטען. קיין אנדער צעבטער פאר גאטעס־דינסט איז אין דעם גאנצען שטח נישטא. קיין שוהל וועט מען אין בירא־בידזשאן זיכער נישט בויען. סיי־דען די סאוועטישע פיהרענדע מאכט וועט איינגאנצען ענדערען איהר שטעלונג און דאס שיינט איצט צו זיין כמעט אן אוממעגליכקייט. בירא־בידזשאן האט נישט קיין חדרים, האט נישט קיין ישיבות, האט נישט קיין איין שוחט, האט נישט קיין סימן פון קיין כלי־קודש. צום ערשטען מאל אין סייער געשיכטע האבען די יודען אן צו בויען א נייע היים אהן די מעלות און אהן די חסרונות (לויט אייער שטאנדפונקט) פון דער רעליגיע. וואס איז אין דער פערגאנגענהייט געווען דער חויט־עלעמענט, וואס האט זי צוזאמענגעהאלטען אלס א פאלק.

נישט [illegible] אין דעם נייעם יודישען שטאט נישט זיין קיין רעליגיע באר עס וועלען דארט אויך פעהלען די טראדיציאנעלע יודישע למודים, ווי דער תלמוד און דער מדרש. איך האב אט די פראגע דיסקוטירט מיט דימאנדשטיינען, דעם הויפט פון דעם זעהר וויכטיגען אל־סאוועטישען אינסטיטוט פון נאציאנאליטעטען, וואס האט די אויפגאבע צו שטודירען די סאציאלע, קולטורעלע און עקאנאמישע פראבלעמען פון די פערשיעדענע נאציאנאליטעטען, וואס געפינען זיך אין דעם פערבאנד פון סאוועטישע רעפובליקען. דימאנשטיין האט מיר ער־קלערט, אז דער סאוועטישער יודישער לעהרער אין דער מיטעל־שולע אדער אין דער הויכשול וועט נישט קענען קיין העברעאיש. בלויז די ,וואס וועלען בעזונדער די העברעאיש לעהר־אנ־שטאלטען, דאס הייסט, די גרויסע געלערנטע אדער די, וואס וועלען זיך ספעציאליזירען אויף א געוויסען קולטור־געביט, וועלען שטודירען העברעאיש און דעם תלמוד, פונקט ווי עס ווערט איצט געטאן צווישען אנדערע פעלקער פון די, וואס גיבען זיך אפ מיט קלאסישער פארשונגס־ארבייט.

קענען יודען זיין יודען אהן רעליגיע, אהן דעם תלמוד, אהן העברעאיש? די אדוואקאטען פון א יודישקייט, וואס איז פריי פון אלע רעליגיעזע צו־בונדען, זאגען, או יא, אבער ווען זיי קומען פנים אל פנים מיט אט דער באקאנטער יודישקייט הער־שרעקען זיי זיך. אין דער היבוריסט זענען די קאמו־ניסטען אנ׳אויסנאהם. זיי האבען דעם מוט פון זייערע איבערצייגונגען. איינער פון די הויכע קול־טורעלע פיהרער האט מיך געפרעגט: וואס זענען די עלעמענטען, וואס מאכען די פראנצויזען א נאציע? נישט די קאטוילישע רעליגיע. דאס האבען זיי אויך אין שפאניע, אין איטאליע, און טייל הויז אויך אין דייטשלאנד; אויך נישט די אלטע קלאסישע שרייבער פון פראנקרייך, וועמעס נע־מען קיינער ווייסט היינט נישט. דאס, וואס מאכט די פראנצויזען פאר א נאציע איז זייער פאקטישער צוזאמענלעבען אלס א ספעציעלע געאגראפישע גרופע. זייערע עקאנאמישע לעבענס־מיטלען, דער צוזאמענשטעל פון זייערע סאציאלע קערפערשאפטען, זייער ליטעראטור אין זייער שפראך און קולטור. [illegible] הייסט, אז [illegible] באזונדער זייער באציאנאלען לעבען אויף דעם צוזאמענבונד פון זייער געאגראפישען שטח, אויף זייער עקאנאמישען סיסטעם און אויף זייער שפראך אלס אן ארגאן פון א לעבעדיגער קולטור.

אויף ווי ווייט מען שטיצט זיך דא אויף דער שפראך ווייזט דער פאלגענדער פאקט: איך האב דיסקוטירט די פראגע מיט ראבינאוויטשען, דעם די־רעקטאר פון דעם פעדאגאגישען טעכניקום אין בי־רא־בידזשאן. איך האב איהם אנגעוויזען אויף דעם פראבלעם, וואס עס שאפט זיך פון דעם סאוועטי־שען איינפיהר, אז דאס קינד זאל בעזוכען א שול, וואו מען אינסטרואירט אין דער מוטער־שפראך, וואס דאס קינד הערט אין הויז, איך האב איהם אנגעוויזען, אז אין דעם פאל, וואו קריסטען רעדען יודיש מיט׳ן קינד, מוז דאס קינד גיהן אין א יו־דישער שול און און דעם פאל פון א יודישער היים, וואו מ׳רעדט רוסיש און ס׳קינד קען נישט קיין

יודיש, וואס דאס קינד אפילו אין בירא־בידזשאן דארפען בעזוכען א רוסישע שול, אויף דעם האט ראבינאוויטש געענטפערט, אז א יודישער טאטע, וואס קען אליין נישט רעדען קיין יודיש, איז פאק־טיש קיין יוד נישט. עס איז קלאר, אז די שפראך וועט דא ווערען דער אמת׳ער שליסעל פון נאציא־נאליטעט.

אויף ווי ווייט עס איז בונגע די קאמוניסטען, האב איך געפונען, אז זיי גיבען שוין איצט אויף זייער ביטערע געגנערשאפט צו יעדער פארם פון טראדיציע. אויך דא האט זיך סטאלין אויסגעצייכענט מיט זיין גוטען שכל און גלייכגעוויכט. ער איז עס געווען דער, וואס האט געשיקט די מאר־דערנע סאוועטישע שרייבער צוריק צו די קלאַ־סיקער, פון וועמען ער האט זיי געהייסען זיך לער־נען ווי צו שרייבען, ער איז עס געווען דער, וואס האט גע׳כשר׳ט און געבענטשט דעם צוריקקעהר צו דער נאציאנאלער פערגאנגענהייט. עס פערשטעהט זיך, אז זיי דארפען דערביי אנהאלטען די סאציאַ־ליסטישע טעאריעס און לעבענס־פארמען. אט די טענדענץ צוריקצוגעהען צו דער אלטער פערגאנ־גענהייט, בעמערקט זיך ספעציעל אין דעם אופן ווי מען לערנט געשיכטע, די נייע יודישע שול־ביכער גיבען אפ מעהר פלאץ צו יודיש־נאציאנאַ־

לע בעשעהענישען און נישט בלויז צו דער ענטוויק־לונג פון דעם קלאסען־קאמף צווישען יודען. די שול־ביכער, וואס מען האט גענוצט פאר צוויי יאהר־רען, טאר מען איצט איינגאנצען נישט געברויכען, הייי־יאהר זענען אין די שולען דא נייע שול־ביכער. זיי זענען געשריבען אין דעם גייסט פון סאציאליזם. זיי זענען אבער אין דער זעלבער צייט גוטע געשיכטעס פון יודישען פאלק. דער סאוועט־טישער שול־סיסטעם האט זיך בעפרייט פון זייבע געוועזענע אומבארמהאַליגע מיטלען און איז צוריק־געגאנגען צו געזונטע גרונט־מיטלען.

מיט דער אויסברייטערונג פון דעם פעלד פאר געלערנטע [illegible] מיט א געהעריגער בעציהונג צו אלטע קולטור־ווערטען קאן מען אויך הערווארטען א פערגרעסערטען אינטערעס אין יודישער טראדי־ציע. איצט איז עס נאך צו פריה... עס וועט אָ־בער קומען די צייט, ווען מען וועט נאך אין בירא־בידזשאן האבען חזנים־קאנצערטען. ווען רעליגיע וועט זיין אויך אזוי פיל א זאך פון דער פערגאנ־גענהייט, ווי דער צאריזם וועט נישט זיין קיין איראָזאך, וואס מען זאל נישט האבען קירכען־מוזיק, קיינער האט איצט נישט קיין מורא צו הערען „באזשע צאריא כראני״. ווען דער קאמף קעגען רעליגיע וועט לאנגזאם אויפהערען, וועט זיך ענט־וויקלען א געוויסע אפשאצונג פון די קולטורעלע און עסטעטישע ווערטען, וואס עס האט מיט זיך גע־בראכט. די גרעסטע גאראנטיע פאר דער יודיש־קייט פון דער יודישער רעפובליק איז די יודישע בעפעלקערונג, וואס בעזעצט זיך דא. עס איז אַנ׳־עלעמענט פון פשוט׳ע פאלקס־מענשען. זיי רעדען יודיש — „ווי זשע דען?״ זיי קומען פון אלטע

קליינע שטעטלעך, וואו די מערקווירדיגע אייגענ־שאפטען פון יודישען לעבען זענען נאך נישט פער־שוואונדען. זיי זענען די אמת׳ע אומבעוואוסטע טיפען פון באטיראליכע יודען.

די זענען נישט בעריהרט געווארען פון אסי־מילאציע און די פארטיי דא וועט נישט דערלאזען, אז דער גייסט פון אסימילאציע זאל זיך דא פער־שפרייטען.

עס איז אויך נישטא קיין געפאהר, אז אסימי־לאציע זאל דא געפינען א באדען, ווייל מאסקווע איז צו ווייט פון דאנען און די נאהענטסטע שכנים פון דריי זייטען אויף יענער זייט פון טייך אמור זענען מאנגאליער, און פון דער פירטער זייט א ווייט־צושפרייטע בעפעלקערונג פון רוסען און יאַ־קוטען פון נישט קיין הויכען גראד קולטור, הדין אלעמען איז דא נישטא קיין שום נויטווענדיגקייט פאר אסימילאציע.

אלע ערציהונגס־אנשטאלטען פון דעם קלענ־סטען ביז דעם העכסטען וועלען געפיהרט ווערען אין יודיש און עס וועט קומען די צייט ווען בירא־בידזשאן וועט זיך בויסטיגען מיט אן אוניווערזי־טעט, וועט אויך דער אוניווערזיטעט זיין א יודי־שער און וועט געפיהרט ווערען אין יודיש.

א חוץ דעם אלעמען איז דא אין בירא־בידזשאן א מאדנע גייסט פון יודישער היימליכקייט — וואס איז זעהר שווער איבערצוגעבען. איך האב געמאכט א פערזוך דאס צו אנאליזירען און [illegible] געקומען צו דער מיינונג, אז דאס בעהמט זיך דערפון, וואס דא פעהלט אינגאנצען דער מינאריטעט־געפיהל, וואס בעהערשט יודען אין דער גאנצער וועלט, אפילו געוועלענט אויף ירושלים, וואו דער יוד האט יעדע רעכט און פריוויליגיע פון אלע אנדערע בירגער. איבעראל האט דער יוד דעם בעוואוסטזיין, אז ער איז א מינדערהייט צווישען א מעהרהייט, ער איז א קלייבער אינזעל אין א גרויסען, פרעמדען ים. דא איז ער דער ים, דא מעהרהייט. ער וואוינט נישט צווישען אנדערע, נאר אנדערע וואוינען צווישען איהם.

א דעלעגאט צום באראן ראטשילד

(אן עפיזאד פון דער נישט לאנגער פערגאנגענהייט)

פון זלמן זילבערצווייג

די געשיכטע, וועלכע כ׳גיי דא דערציילען, האט פאסירט קנאקט מיט צעהן יאהר צוריק, זי איז נאר א קיילעלע א עפיזאד פון א גרויסער פאסירונג, א געוויסע בעוועגונג פאר׳ן ישוב ארץ־ישראל, וועל־כע איז דעמאלט אנגעגאנגען אין פוילען און אין [illegible]

[illegible] האט מען פלוצלינג אנגעהויבען שטארק רעדען וועגען צוויי ברידער סוחרים מיט שמאטעס. די צוויי ברי־דער, קליינע שמאטע־סוחרים, זענען פלוצלונג גע־ווארען א שם־דבר אין יודישען לאדז. אויף טריט און שריט האט מען וועגען זיי גערעדט און גע־שטעלט אלס מוסטער פאר טיכטיגקייט און ענערגיע, ווייל מיט די האריגע איינגעשאפטען האבען זיי בער־וויזען אין פערלויף פון א גאנץ קורצער צייט זיך ארויסצוארבייטען אלס גרויסע גבירים, עפעס האַ־בען זיי זיך פערבונדען מיט א דייטשע פירמע, וואס האט זיי געשיקט קיין לאדז א סך וואגאנעס מיט שמאטעס, די וואליזע און דערוויל געפאלען, זאָ־גען די לאדזער יודישע סוחרים געבליבען ביי דער סחורה און דער דייטש ביי די געפאלענע וועקסלען, די צוויי ברידער זענען בקרוב געווארען בעזיצער פון א גרויס הויז, מיט אן אייגענעם פערעכטיגען אוי־טאמאביל, און אלע אנדערע גוטע זאכען. מען האט אנגעהויבען האנדלען זעהר גרויס, צו זייער לויב מוז מען זאגען, אז זיי האבען געוויזען א ברייטע זשעסט צו זייערע קרובים און סתם לאנדסלייט פון זייער געבורטס־שטעטעל זדונסקא־וואליא, זיי האבען איך זייער שמאטע־לאגער אנגעשטעלט זייער פיל בעקאנטע און גלאזט ארום זיך דריינען אהן שיעור מעקלערלעך, וועלכע האבען מיר ליך פער־דינט א לייכטערען גראשען.

אזוי האט עס געדויערט א שטיקעל צייט, וואו נאר עפעס א צוועק, פלעגט מען זיך ווענדען צו אט די אויפגעקומענע גבירים, די ברידער מאטעל און הערמאן ראזענבערג. און זיי פלעגען געבען מיט א ברייטע האנט, דער עלטערע ברודער מאטעל, א יוד א בן־תורה האט געהאט אַנ׳עכט יודישען תלמוד חכם׳שען אויסזעהן און האלטונג. דער יונגערער, הערמאן, איז ווידער געווען בעשאפען מיט עכט־אייראפעאישע מאניערען, מיט איין ווארט, צוזאמען איז דאס געווען תורה און סחורה.

פלוצלונג האט זיך איבער לאדז דערהערט אידיעה, אז די ברידער ראזענבערג ליקווידירען [illegible] געשעפט, גלענצענד גייענדיגע אונטערנעהמונג, און עמיגרירען קיין ארץ־ישראל.

מען דארף געדענקען, אז דאס איז געווען פאר דעם גרויסען קריזיס, פאר דער בעריהמטער גראב־סקי־עליה, און דעמאלט איז עקזאטיש געווען פון לאדז און דערצו נאך פון אזא גלענצענד געשעפט, האט מען באמת גענומען זיין א גרויסער אידעאליסט א פערברענטער ציוניסט, און אלס אזעלכע האבען זיך דערקלערט אונזערע ברידער ראזענבערג.

איצט אז איך האב שוין אייך בעקענט מיט די ברידער ראזענבערג, דערלויבט מיר, געעהרטע לעזער, צו שרייבען אויף דער אייגענער.

דאס איז געווען טאקע מיט צעהן יאהר צוריק, אין 1924. קורץ באלד נאך ווי די ברידער ראזענבערג זענען אפגעפאהרען קיין ארץ ישראל מיט די ווייבער און קינדער, מיט זייערע פעטע קאפיטאלען אויף קרישטאל־כלים, און די גרויסע גרויסען אויטאמאביל, און נישט קריגענדיג קיין פאסיגע גרויסע דירה אין תל־אביב, זיך בעזעצט און יפו און א ווילע פון אן אראבישען עפענדי. דעם געוועזענעם פאליציימייסטער פון יפו, איז דער שרייבער פון די שורות אויך געקומען און ארץ־ישראל און אלס

לאנדסמאן, אנגעהויבען פארהאנדלען ביי די ברידער ראזענבערג, [illegible] נישט געווען קיין [illegible] כמעט אלע [illegible] זייער אמעל־פונקט ביי די ברידער ראזענבערג, און זיצענדיג אט אזוי טעג און נעכט האט מען אלץ גערעדט וועגען דער לאגע פון די לאדזער יודען און לאדז און באכמאהר וועגען דער טראגעדיע פון די לאדזער יודען, וועלכע דריינען זיך ארום איבער די גאסען פון תל־אביב און האבען נישט קיין מעג־ליכקייט צו בעהמען זיך צו זייער אייגענטליכען פאך, צו דער טעקסטיל־אינדוסטריע, מען האט אזוי לאנג גערעדט ביז מען האט זיך דערדעדט, די ברי־דער ראזענבערג צוזאמען מיט א געוועזענעם גימנאַ־זיע־דירעקטאר איינזשיגיער זשעלינסקי, האבען אויס־געארבייט א פלאן פון אן׳אריגינעלער קאלאניע אין ארץ־ישראל. בעהמענדיג אין בעטראכט דאס, וואס אין לאדז זענען פאראן א סך טעקסטיל־ספעציאליס־טען, האט דער פראיעקט פארגעזעהען צו שאפען אין א געוויסען פלאץ אין ארץ ישראל א נייע קאָ־לאניע וואו ס׳זאל איינגעארדנט ווערען א גרויסע טעקסטיל־פאבריק און אלע קאלאניסטען זאלען דאר־טען ארבייטען אויף קאאפעראטיוו יסודות און גלייך צייטיג זאל יעדער קאלאניסט האבען זיינע אייגענע 12 דונאם ערד, וועלכע א טייל פון זיין פאמיליע זאל בעארבייטען, ס׳פערשטעהט זיך, אז דער פלאן האט געהאט א מאסע פונקטען, א גאנצע קאנסטי־טוציע, דער עיקר איז, אז יעדער קאלאניסט האט געדארפט האבען זיין אייגענס איינציגע הונדערט פונט אויסערדעם האט די קאלאניע געדארפט האבען א גרעסערע הלוואה, די ברידער ראזענבערג האבען גענומען פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט פערשי־דענע פערזעהנליכקייטען פון לאנד און קורץ דערויף זענען זיי געקומען מיט דער גוטער בשורה, אז זיי האבען בעקומען א צוזאג פון באראן ראטשילדס פארשטעהער אין ארץ־ישראל, א געוויסער זייד־פאַ־בריקאנט שאפירא פון פראנקרייך, אז אויב די קאלאַ־ניסטען וועלען בעווייזען צונויפצושטעלען אזא און אזא סומע, וועלען זיי בעקומען פון באראן ראט־שילד א הלוואה פון זעכציג טויזענט פונט.

דערהערענדיג אזא בשורה און געזעהען דעם גרוי־סען אינטערעס פון די לאדזער יודען אין ארץ־ישראל צו ראזענבערגס פראיעקט, האט דער שרייבער פון די שורות, אלס קארעספאנדענט פון דער יודישער פרעסע אין פוילען, אוועקגעשריבען וועגען גאנצען ענין אן אויספיהרליכע קארעספאנדענץ און קורץ דערנאך איז ער אלס סעקרעטאר פון דעם צייט־ווייליגען גרינדונגס־קאמיטעט אפגעפאהרען מיט א דעלעגאציע קיין פוילען דארט ווערבירען מיטגלי־דער פאר דער געזעלשאפט, וועלכע האט פון ביאליק בעקומען דעם נאמען „מנור״ (וועבשטיל).

די עיקר ארבייט איז בעשטאנען אין לאדז, דא איז ארויסגעגעבען געווארען א ספעציעלע בראשור, עס זענען איינגעארדנט געווארען מיטינגען, איך האב אין דער פרעסע געשריבען ארטיקלען. עס האבען זיך געפונען אויך געגנער, וועלכע האבען חוזק געמאכט פון פראיעקט. אנדערע זענען געווען פער־זענליכע געגנער פון די איניציאטארען. דער דראנג קיין ארץ־ישראל און דער עיקר די אויסזיכט פון לאדזער יודען זיך אויסצולעבען אין ארץ־ישראל אין זייער אייגענטליכען פאך, האבען שטיל גע־מאכט אלע געגנער, און ס׳איז באלד געשאפען געווארען

דען א גרויסע ארגאניזאציע מיט הונדערטער מיטגלי־דער. מען האט אוועקגעשיקט א גרעסערע סומע געלט קיין ארץ־ישראל, וואו ס׳איז געקויפט גע־ווארען באדען אין א דארף דושערא, נעבען נהלל, אין עמק, און דער בעזעלשאפט [illegible]
[illegible]
[illegible] מעגליכקייטען. עס איז חוצלט געווארען א קאמיטעט, וואס האט יעדען טאג אפגעהאלטען בעראטונגען, און מען האט הויפטזעכ־ליך דעבאטירט וועגען דער פראגע צי איז באראן ראטשילדס הלוואה א זיכערע זאך. וואָרום אהן דער הלוואה איז דער גאנצער פראיעקט נישט דערכ־פיהרבאר. אויף איינער פון די זיצונגען האב איך דערינבער פארגעלייגט אז איידער צו מאכען אין דער פינסטער איז די גלייכסטע זאך צו שיקען א דע־לעגאט אין פאריז צום באראן און דערוויסען זיך קלארע דבורים צי קאן מען רעכענען אויף דער הלוואה אדער נישט, מיין פארשלאג איז געפע־לען און עס איז תיכף בעשלאסען געווארען צו שיקען א דעלעגאציע צום באראן ראטשילד און טאקע... מיך אליין.

דערהערט דעם בעשלוס, האב איך דעם קאמי־טעט געגעבען אויפקלערונגען, אז איך בין נישט די פאר־סיגע פערזאן פאר אזא דעלעגאט. איך בעזיץ נישט אלע קוואליפיקאציעס צו אזא אמט: בין צו יונג, בין נישט קיין פאכמאן אין טעקסטיל. בין נישט קיין קאַ־פיטאליסט און קען נישט קיין פראנצויזיש, אלע מיינע טענות האבען נישט געהאלפען און אין א גע־וויסען טאג בין איך אפגעפאהרען קיין פאריז אלס דעלעגאט צום באראן ראטשילד.

אזוי ווי דאס איז געווען מיין ערשטער בעזוך אין פאריז, און אזוי, ווי שוין געזאגט, קיין פראנ־צויזיש האב איך נישט געקענט, האב איך זיך א סך אנגעליטען, ביז איך האב זיך דערפרעגט צום באַ־ראן ראטשילד, פערשטעהט זיך, אז נישט צו ראט־שילדען אין פריוואט־סאלאן נאר אין זיין ביורא, וואס גיט זיך אפ מיט פאלעסטינע־ענינים. פערשטעהט זיך אויך, אז צום באראן גופא בין איך נישט צוגעלאזט געווארען און כ׳האב אפילו נישט געטראפען וועגען דעם, אבער עס האט מיך אויפגענומען איינער פון די ביורא־פיהרער, איך האב איהם אויף „דייטש״ דער־קלערט די גאנצע געשיכטע און ער האט מיר דייטש־ליך געענטפערט אז אויף א הלוואה פון זעכציג טוי־זענט פונט האט מען נישט צו ווארטען, אמת, אז מען קאן רעכענען אויף א שטיקעל הלוואה, ווייל ראט־שילד אונטערשטיצט יעדע אינטערעסאנטע אונ־טערנעהמונג אין ארץ ישראל אבער נישט מיט א זעלכע בעדייטענדע סומעס, איבעריגענס קאן מען די הלוואה בעקומען ערשט נאכדעם ווי די פאבריק וועט שוין עקזיסטירען.

איך האב דעם עצטער תיכף צוגעשיקט קיין לאדז, די לאדזער יודען, וועלכע זענען דארט דער צייט שוין געווען אזוי מיט התלהבות ארייגעטאן אין דעם פראיעקט, אז זיי האבען געוועט אין דעם זייער רעטונג האבען נישט „געקאנט״ מסכים זיין, אז פון ראטשילדס הלוואה איז גארנישט געווארען, זיי האבען זיך פון דעם פראיעקט נישט צוריקגעצויגען. מען האט אנגעהויבען איינצוקאסירען ראטעס ביי די מיטגלידער, מען האט אנגעהויבען שיקען מיטגלי־דער קיין ארץ־ישראל און צוגעטרעטען בויען די קאָ־לאניע אין דושערא.

אבער וואס עס איז געווארען מיט „מנור״ און מיט דער קאלאניע — דאס איז שוין א גאנץ אנ־דערע געשיכטע. דא האב איך נאר געוואלט דערציי־לען דעם עפיזאד פון מיין דעלעגאציע צום באראן ראטשילד.

פערדעכטיגע פאראינטערעסירונג פון דער היטלער-פרעסע

מיט דער פארשטייענדער בענייאונג פון בערנער „פראטאקאלן"-פראצעס

פארוואס האט די דייטשע פרעסע ביז איצט געהאט א פול מויל מיט וואסער און פארוואס איז זי איצט געווארען ריידעוודיג?

בערלין, (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיטן בערנער פראצעס וועגן די „פראטאקאלן פון די זקני ציון", וואס דארף בעניים ווערן אין דעצעמבער, פארעפענטליכט די „דייטשע צייטונג" אנ'ארטיקעל, אין וועלכן זי בעהויפטעט, אז „די „פראטאקאלן" „זענען א אויטענטיש ווערק און אז מיט זייער פראצעס פרובען זיך די יודען אויף זייער „אלטען טריק" צו מאסקירען פאקטען, וואס זענען זיי אונבעקוועם. א בעווייז דערויף זעהט דאס בלאט דערין, וואס די יודען האבען דעם פראצעס פערפיהרט ערשט איצט, בעת די „פראטאקאלען" זענען פארעפענטליכט געווארען נאך מיט 32 יאהר צוריק. די יודען, מיינט די „דייטשע צייטונג" האבען דעם פראצעס ערשט אויפגענומען ערשט איצט דערפאר, וואס עס איז שוין נישט וואהרשיינליך, אז עס זאל האבען געבליבען ביים לעבען וועלכער עס איז פון די אגענטען, מיט דער הילף פון וועלכע פאלקאווניק ראטשקאווסקי פון דער רוסישער „אכראנקע" האט ארויסבעקומען דעם אריגינאל פון די פראטאקאלען פון ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס.

די „דייטשע צייטונג" געהט איבער צו די עדות, וואס זענען ארויסגעטרעטען אויפ'ן בערנער פראצעס און ווייזט אויף באותות ומופתים, אז מען קען זיי קיינעם נישט גלויבען. וועגען דר. ווייצמאן איז דאך אבגערעדט. אבער אויך פראפ. מיליוקאוו איז נישט קיין בר-סמכא, דער דאזיגער „געוועזענער לידער פון דער פולשטענדיגער פער-יודישטער רוסישער דעמאקראטישער קאדעטען-פארטיי, וועלכער איז געווען אונטערגעקויפט דורך דער אנטאנטע, האט פערקויפט זיין קייזער און זיין פאטערלאנד אין סאמע מיטען פון דער מלחמה און האט צוגעגרייט דעם באדען פאר דעם יודישען באלשעוויזם אין רוסלאנד, איז א הויכגעשטעלטער מאסאן, וואס לעבט אין פאריז און ווערט אויסגעהאלטען דורך זיינע יודישע לאזשען-ברידער". דער היסטאריקער איז פאר דער „דייטשער צייטונג" א יוד און איז שוין דיסקוואליפיצירט אלס עדות צוליב דעם, וואס ער איז אנ'אינטימער פריינד פון דעם „האלב-יודישען רעוואלוציאנערען קלאון קערענסקי". בכלל זענען אלע עדות אויפ'ן בערנער פראצעס „כלי זיין אין די הענד פון אל-יודא" און דאס נאצי-בלאט איז זיכער, אז דאס שווייצארישע געריכט ווייס וועגען דעם. דאגעגען איז סערגיי נילוס א „רוסישער געלעהרטער".

דאס נאצישע בלאט שרייבט צו א בעזונדערס גרויסע בעדייטונג דעם פאקט, וואס אויפ'ן ריכטער-טיש אין בערן געפינט זיך אלפרעד ראזענבערגס בוך וועגען די „פראטאקאלען פון די זקני ציון און די יודישע וועלט-פאליטיק".

אויב אנדערע דייטשע צייטונגען האבען די לעצטע טעג אנגעהויבען ארויסצוווייזען א ספעציעלע פאראינטערעסירונג פאר די פארשטעהענדע פערהאנדלונגען אין בערן. אזוי האט אויך א. ר. (אלפרעד ראזענבערג) גופא פארעפענטליכט וועגען דעם ענין א לייט-ארטיקעל אין „פעלקישען בעאבאכטער".

די דאזיגע געשטייגערטע פאראינטערעסירונג איז בעזונדערס בעמערקענסווערט צוליב דעם, וואס בעת דער פראצעס האט זיך אין זיין ערשטען סטאדיום געפיהרט פאר'ן בערנער געריכט, האט די היטלעריסטישע פרעסע כמעט א גאנצע צייט געהאט א פול מויל מיט וואסער און, געגען אלע ערווארטונגען, וועגען דעם פראצעס אזוי גוט ווי גארנישט געשריבען און אפילו נישט בעריכטעט וועגען זיין פערלויף, נאטירליך, איז עס נישט געווען קיין צופאל, די איצטיגע פאראינטערעסירונג פון דער געבעלס-פרעסע פאר'ן בערנער פראצעס דארף מען וואהרשיינליך ברענגען אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין צווייטען סטאדיום פון פראצעס דארף אויך איהם אלס עקספערט ארויסטרעטען דער דייטשער מומחה עקס-פאלקאווניק פליישהאוער פון ערפורט, וועלכען די פערטיידיגונג פון די אנגעקלאגטע (ד"ר פישער און חברים) האבען נאך לאנגע מיה און מאטערניש, אויסגעזוכט אלס קאנטער-עקספערט געגען ק.א. לאאזלי (מצד דעם געריכטס-טריבונאל) און פראפ. בוימגארטען מצד די יודישע תובעים). וועלכע האבען, ווי בעקאנט, געגעבען א צושמעטערנדען פסק די אנטיסעמיטען בעוויז וועגען דער פעלשונג. אלענפאלס דארף בעצייכענט ווערען, אז די דייטשע פרעסע מיידט אויס אין איהרע איצטיגע ארויסטרעטונגען אפילו מיט א ווארט צו דערמאנען וועגען אייגעם פון די וויכטיגסטע פונקטען פון די פראָ-יודישע עקספערטיזעס, נעמליך וועגען די קוועלען, מיט וועלכע סערגיי נילוס האט זיך בעדינט אין זיין פאלסיפיצירטען פלאגיאט — דאס בוך פון דעם פראנצויז מאריס זשאלי פון 1868 („דיאלאגען אין גהינום צווישען מאקיאוועלי און מאנטעסקיע") און דעם אין דעם זעלבען יאהר 1868 ערשינענעם ראמאן „ביאריץ" פון דייטשען אנטיסעמיט גערשע, וועלכער האט זיך גע'חתמ'עט מיט'ן פסיידאנים „סער דושאן רעטקליף".

דער „אויפגעפרישטער" אינטערעס פון דער היטלערישער פרעסע פארן בערנער פראצעס דארף ווי עס שיינט, פערשטאנען ווערען אלס צוגרייטונגס-קאמפאניע צום צווייטען סטאדיום פון פראצעס און זאל בעשיינפערליך, לויט א וואונק פון אויבען „שטארקען דעם רוקען" פון דעם נאצישען „פראטאקאלען"-מומחה פליישהאוער. על כל פנים מעג מען פאראויסזעהען, אז מיט די פארשטעהענדע פערהאנדלונגען אין בערן וועט די געבעלס-פרעסע זיך שטארק אינטערעסירען.

דער מנהג דריידעל אום חנוכה

און די פיר אותיות „ב.ג.ה.ש."

(א קליינע היסטארישע אויפקלערונג)

פון ע. גאלענפאל

עד היום נאך איז ביי אונז אלעמען כמעט אונבאפרעגלעך אנגענומען, אז די כוונה פון די פיר אותיות „ב.ג.ה.ש." אויף אונזער חנוכה-דריידעל איז: „נס גדול היה שם". א גרויסער נס, הייסט עס, איז געשעהען דעמאלט מיט אונז, יודען, אין די צייטען פון מתתיהו און זיינע זיהן, די חשמונאים.

פרעגט אבער פארשט די פראגע: טא, מאי ענין דריידעל צו חנוכה? פארוואס א שטייגער, האט מען צוגעקלערט דווקא א דריידעל און נישט עפעס אנדערש אויך צו בעצייכענען און פאפולאריזירען דעם דאזיגען געשעהענעם נס פון חנוכה? אי, זאגט איהר, לאטקעס און גריבענעס און א קערטעל אום חנוכה איז רעכט? — הערט איהר! דאס אלץ האט א טעם.

ס'איז דאך גאנץ פשוט: חנוכה-צייט איז דאך דער סאמע ריכטיגער סעזאן פון די פעטע גענזלעך, און שמאלץ איז דא לרוב, און די שפע, מוז דאך ערגעץ וואו פערווענדעט ווערען טא פארוואס טאקע זאלען מיר, יודעלעך, נישט נהנה זיין בלילה הזה, אין דער נאכט פון חנוכה, פון דער אמת'ער לאטקע מיט איהרע אלע זיבען טעמים? און אז מיר זעצען זיך שוין יא גאנץ ברחבהדיג אלע איבאיינעם על סיר הלאטקעס, איבערן „וויינענדיגען" שיסעלע לאטקעס, וואלט עס דאך דאן פשוט אנ'עבירה געווען, אז מיר זאלען דעמאלט אויך נישט כאפען דערביי אן „אקעלע" אדער א „זעקס-און-זעכציג"... הכלל, דאס איז נאך אלץ גאנץ קלאר און פערשטענדליך, אבער וואס פאר א סמיכת הפרשה האט דאך דריידעל צו אט דעם אלעמען? און פארוואס זאגט זשע איז קיין דריידעל נישטא ביי דעם פרימדיגען נס!

קוקען מיר אבער איצטער אריין אביסעל אויפמערקזאמער אין אונזערע פריערדיגע מקורות וועלכע בעהאנדלען די חשמונאים-תקופה, („חשמונאים" ב', און „קדמוניות היהודים", ב', פון פלאוויוס) לייענען מיר פון דארטען בוכשטעבליך ארויס אט וואס:

„און געווען איז עס אין דריטען יאהר פון שמעונס הערשאפט (דער ערשטער וואס האט יודישע מטבעות אויסגעגאסען; אנ'ערך 210 יאהר פארן חורבן בית שני), דער כהן גדול ביי ישראל האבען זיך פערזאמעלט אויפן הר הבית אלע כהנים-אפטיילונגען, אלע ראשי-העם און גאנץ ירושלימער בעפעלקערונג, און, נעהמענדיג אין בעטראכט אלע גרויסע אויפטוען פון שמעון החשמונאי לטובת דער יודישער אומה און בית המקדש, האבען זיי בעשטימט צו פערפעסטיגען איהם שמעונען, אלס כהן גדול, און נשיא ביי ישראל כל ימיו, איהם און זיינע קינדער נאך איהם, ביז וואנען דער נביא אמת וועט אויפשטעהן, א פורפור מאנטעל זאל ער טראגען, א גאלדען גארטעל אנגורטען, יעדער בעפעהל זאל אין זיין נאמען געשריבען ווערען, און לויט זיין מויל זאל א מלחמה אדער שלום בעשטימט ווערען".

און עטוואס ווייטער: „אט די צוזאג-ווערטער האט מען אויסגעקריצט אויף קופערנע טאוולען און אוועקגעשטעלט זיי אין דער עזרה פון בית-המקדש, צווישען די זיילען, אויף א הויכען אנגעזעהענעם ארט, אויף רעדלעך, צוגעריכטע, (אין טעקסט „גלילים") כדי זיי זאלען זיך דרעהען צו אלע זייטען, און אלע זאלען זיי קאנען לייענען. דאס קעפעל פון אנגעשריבענעם האט געלויטעט: „נשיא, גדול החשמונאי שמעון (א נשיא, א כהן גדול איז דער חשמונאי שמעון) און דעם פתשגן הכתב" (א קאפיע פון געשריבענעם) האט מען אוועקגעלייגט אין ארכיוו וואס אין גאטס הויז".

לויט דעם-א טעקסט, וואס איז „באקעפעלט" געווארען מיט די געבראכטע פיר ווערטער (נשיא גדול החשמונאי שמעון) וועמענס ערשטע אותיות גיבען אונז אויך די בעקאנטע זעלביגע 4 אותיות „נ.ג.ה.ש." פון אונזער דריידעל, דוכט מיר, קענען מיר זיכער פעסטשטעלען, אז דאס-א טאקע זאל האבען די ריכטיגע שייכות צו אונזער דריידעל, און דאס זאל זיין דער ריכטיגער בעדייט פון די געגעבענע פיר אותיות.

ס'איז ווייט נישט אויסגעשלאסען אז ווען ס'האט זיך אויסגעהאנגען אט דער אויבענדערמאנטער „ספר הזכרון" ווי ער האט דאן געהייסען, פלעגען אויך קינדער אין זייערע שפילען נאכמאכען דעם זעלביגען מאהעל (א רעדעל מיט די ערשטע 4 אותיות פון אויפשריפט) און אזוי ארום זאל זיין אונזער דריידעל א ווייטער גלגול פון א יענער גאר יאהריגער רעפראדוקציע.

דער נס פון חנוכה

פון ש. בערג.

— 3 —

דער בלוט בלבול

דאס אנגעלאפענע פאלק האט אנגעפילט די גאסען פון ירושלים. די העלעניסטען מיט דעם סירישען מיליטער זענען ארויס קעגען זיי, און עס האט אויסגעבראכען א שלאכט, מיט צארן האבען די מאסען זיך געווארפען אויף די יודישע פערעטער מיט די סירישע סאלדאטען, און די אויפשטענדיגע מאסען האבען געזיגט, זיי האבען פערטריבען די אנפאלער און מענעלאסעס א ברודער האבען זיי געפאנגען און געטויט אויפן ארט.

די תנאים און די פיהרער פון די חסידים האבען זיך נישט בעטייליגט אין דעם אויפשטאנד, זיי האבען מורא געהאט אז דער ווילדער קעניג וועט אויסגיסען זיין נקמה אויפן גאנצען לאנד, דאס פאלק אליין האט געפיהרט דעם אויפשטאנד.

אנטיוכוס הרשע אליין איז טאקי באלד געקומען מיט א גרויסער ארמעע קיין ירושלים און ער האט געמאכט א שרעקליכע שחיטה אין דער הייליגער שטאט אין דער צייט, ווען זיינע צעווילדעטע סאלדאטען האבען געקוילעט דאס פאלק, האט ער זיך אריינגעריסען אין בית-המקדש און אויסגערויבט אלצדינג. ער האט צוגענומען דעם שולחן, די מנורה, דעם גאלדענעם מזבח און דאס גאנצע גאלד פון די שאץ-קאמערען.

ער האט אויסגעטראכט בלבולים אויף יודען, ער האט געזאגט אז ער האט געפונען אין קדשי-קדשים א גאלדענעם אייזעל-קאפ, און אז די יודען בוקען זיך צום אייזעלקאפ. ער האט אויך געזאגט, אז ער האט געפונען אין בית-המקדש א געפאנגענעם גריעק, וואס די יודען האבען געוואלט קוילען פאר א קרבן, יעדעס יאהר מוזען די יודען קוילען א גריעק פאר א קרבן, האט ער געזאגט, זיי שווערען אויף זיין בלוט אייביגע האס און פערניכטונג פאר אלע פעלקער.

אז אנטיוכוס איז אוועק פון ירושלים האט דער פערעטער מענעלאס גענומען אריינמאהנען די שטייערען פאר'ן קעניג, די שטייערען זענען אבער געווען אזוי גרויס. אז דאס פאלק האט זיי נישט געקאנט צאהלען, האט מענעלאס געלאזט וויסען אנטיוכוסן אז דאס פאלק ווידערשפעניגט און וויל נישט צאהלען די שטייערען, ער האט נישט געוואלט דערציילען דעם אמת, אז דאס פאלק איז ארים און קאן נישט צאהלען.

די מסירה איז געווען פאר אנטיוכוסן, ווי אן אייל אויפן פייער אין זיין האס צו יודען, ער האט גלייך בעשטימט דעם גענעראל אפאלאניוס פאר שטייער-מייסטער פון ארץ-ישראל, און ער האט איהם געשיקט קיין ירושלים מיט א גרויסער ארמעע. שבת האט אפאלאניוס אויסגעשטעלט די ארמעע אין די גאסען פון ירושלים, און געזאגט האט ער, אז ער מיינט נישט בייז, ער וויל נאר מושטירען די סאלדאטען, האבען די יודען זיך נישט געהיט, און באלד זענען די סאלדאטען בעפאלען די רוהיגע איינוואוינער און געמאכט א שרעקליכע שחיטה.

א גרויסער און שוידערליכער בראך איז געשעהען יענעם בייזען טאג צו ירושלים, אנטיוכוס הרשע איז אבער נאך אלץ נישט געווען צופרידען, און ער האט ארויסגעגעבען א שרעקליכע גזרה, אז די יודען מוזען פערלאזען דעם גאט פון זייערע עלטערען, זיי מוזען זיך שמדען, זיי טארען נישט מל זיין די קינדער, זיי מוזען ארבייטען שבת, זיי מוזען עסען חזיר און דינען צו די גריכישע אפגעטער, און דער, וואס וועט נישט פאלגען דעם קעניגס בעפעהל זאל געטויט ווערען אויפן ארט.

ירושלים איז פערלאזט געווארען פון איהרע בעסטע קינדער, די פרומע זענען זיך צולאפען און האבען זיך בעהאלטען אין די היילען פון די בערג. די תנאים און די פיהרער פון די חסידים האבען אייב געזעהען אז זיי וועלען מוזען רופען דאס פאלק צו אנ'אויפשטאנד, זענען זיי געגאנגען צווישען פאלק אין די שטעט, און דערפער, און געשטארקט זייער מוט און גערופען צו בלייבען געטריי גאט.

דער אלטער אלעזר בר חרסם, רציצט שווער, איז געבליבען אין ירושלים, מיט איהם איז אויך געבליבען זיין טאכטער חנה און איהרע זיבען זיהן און עמיהוד מיט שושנהן און זייערע קינדער.

אנטיוכוס הרשע האט געוואלט שטרענג אויספיהרען זיין בעפעהל, האט ער געשיקט נאך אנ'ארמעע מיט דעם גענעראל פיליפאס, צו העלפען אפאלאניוסן, עס איז אויך מיטגעקומען מרים בת בלגה די כהן-טאכטער זי האט זיך שוין בעהאט געשמדט, און חתונה געהאט מיט איהר געליבטען קלעסטענעס. זיי האבען מיטגענומען אנ'אלטען גריכישען גלח אפאסטאמאס, ער זאל איינפיהרען דאס גריכישע געצענדינסט אין בית-המקדש.

שבעה עשר בתמוז, אנ'אומגליקליכער טאג פאר יודען פון אמאל. איז דער אלטער גלח אריין אין בית המקדש און האט געקוילעט א חזיר אויפן מזבח, דאס בלוט האט ער געשפריצט אויפן היכל און קדשי קדשים, און דאס פלייש האט ער געגעבען צו עסען דעם פאלשען כהן גדול מענעלאס מיט זיינע פריינט.

נעבען גלח איז געשטאנען מרים. זי האט געבריקעט דעם מזבח מיט איהרע פיס און געזאגט מיט שפאט:

— אוי, די לוקוס (וואלף), אזוי פיל יודיש געלט האסטו אויפגעפרעסען און די שטעהסט זיי נישט ביי אין זייער נויט!

מענעלאס האט אנגעהעצט די גענעראלען, זיי זאלען אויפזוכען די פרומע פיהרער און זיי צווינגען צו שמד. אז די פיהרער וועלען זיך שמדען, האט ער זיי געזאגט, וועט דאס פאלק זיי נאכטון, און אויב די פרומע וועלען נישט פאלגען, הרגעט זיי, וועט שוין זיין גרינגער צו שמדען דאס פאלק.

די גענעראלען איז געפעלען די עצה. יעדען טאג האבען זיי געפאנגען פרומע לייט און זיי געקוילעט אינמיטען גאס. גרויס טרויער האט געהערשט אין ירושלים. און א יאמער-געשריי האט זיך געטראגען איבער די שטעט און דערפער פון גאנצען לאנד.

איינער פון די ערשטע קרבנות איז געווען דער אלטער אלעזר בן חרסם, סאלדאטען זענען בעפאלען זיין הויז, איהם האבען זיי אוועקגעפיהרט אין פעסטונג אקרא און זיין טאכטער חנה מיט איהרע זיבען זיהן האבען זיי געשלאסען אין קייטען און אוועקגעשיקט צו אנטיוכוסן רציך איז געווען אין די בערג און געהאלפען ארגאניזירען דעם אויפשטאנד.

דאס פאלק האט געזעהען ווי מען פיהרט דעם אלטען אלעזר אין פעסטונג, זענען זיי מאסענווייז נאכגעגאנגען. גענעראל פיליפאס איז ארויסגעגאנגען אנטקעגען דעם אלטען און ער האט איהם געהייסען עסען חזיר פאר די אויגען פון פאלק. איבער ביינער איז שוין געווען אלעזר, ווייס ווי שניי און געבויגען. ער האט זיך אבער אויסגעגלייכט און געזאגט פעסט, אז ער וועט נישט איבערטרעטען גאטס געבאט. האט פיליפאס איהם געזאגט שטיל אויפן אויער, אז ער וועט איהם געבען כשר פלייש, נאר דאס פאלק וועט מיינען, אז ער עסט חזיר. אלעזר האט דאס אויך נישט געוואלט טון, האט דער גענעראל געהייסען די סאלדאטען שלאגען דעם אלטען.

ווי ווילדע חיות האבען די סאלדאטען זיך געווארפען אויף איהם און געשלאגען מערדערליך, צוגוויז האבען זיי אויסגעריסען די האר פון זיין ווייסער בארד און דאס גאנצע לייב זיינס בעדעקט מיט וואונדען. שטיל האט דער אלטער צדיק איבערגענומען די יסורים; ער האט געזאגט „שמע ישראל" און איז אויסגעגאנגען אונטער זיינע בלוטיגע הענט.

מענעלאס האט נאך אלץ נישט פערגעסען זיין ליבע צו שושנהן, און ער האט בעשלאסען צוצונעמען זי פון עמיהודן מיט געוואלד. ער האט גענומען אנ'אפטיילונג סאלדאטען און איז אוועק צו עמיהודס הויז, ער האט גלייך געהייסען בינדען עמיהודן, און ער האט געזאגט צו איהם, אז ער וואלט איהם געקאנט הרגענען אויפ'ן ארט, נאר ער טוט דאס נישט, ווייל ער וויל איהם מאכען פאר זיין קנעכט. שושנהן וועט ער נעהמען פאר זיין ווייב, ווייל ער האט זי נאך פריהער ליב געהאט. נאר עמיהוד האט זי צוגענומען; איצט וועט עמיהוד בעדינען איהם מיט שושנהן.

עמיהוד האט געקריצט מיט די ציין פאר כעס. ער איז אבער געווען געבונדען און ער האט זיך נישט געקענט העלפען, שושנה איז געשטאנען א בלאסע און געציטערט פאר שרעק. מענעלאס האט דורכגעפיהרט זיין פינסטערען פלאן, אבער אט איז מען מרים מיט איהר מאן, גענעראל קלעסטענעס מיט א בעפעהל פון אפאלאניוסן, דער אויבער-קאמאנדאנט, אז דאס הויז מיט די איינוואוינער געהערט צו זיי, און זיי מעגען טון מיט זיי וואס זייער הארץ גלוסט, מרים האט געטראגען אנ'אלטען האס צו מענעלאסן, וואס ער האט זי אוועקגעווארפען, זי האט צעשטערט זיינע מיאוסע פלענער.

(ווייטער — מארגען).

נייער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבן

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאָג 3 דעצעמבער
כו כסלו תרצ"ה
זון-אויפגאַנג 7.25
זון-אונטערגאַנג 3.26

וויכטיגער אויפטו פון „נותן לחם"
ווי אַזוי צו פערזאָרגען מיט אומזיסטע מיטאָגען יודישע אונבעמיטעלטע
פּרעסע-קאָנפערענץ ביים וויצע-פּרעזעס קאָנסול מאַקס קאָן

אין לאָקאַל פון „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, איז פאַרגעקומען אַ פּרעסע-קאָנפערענץ, וועלכע איז צונויפגערופן געוואָרען דורך דער געזעלשאַפט „נותן לחם".

— די קאָנפערענץ האָט געעפענט דער פּרעזעס פון דער געזעלשאַפט מאַג. באַלבערישסקי און איבערגעגעבן דאָס וואָרט דעם וויצע-פּרעזעס

קאָנסול מאַקס קאָן

וועלכער האָט אין אַ געלונגענער רעדע בעקענט די פערזאַמעלטע מיט דער אַלזייטיגער טעטיגקייט פון דער דערמאָנטער אינסטיטוציע.

דער ה' קאָנסול בעטאָנט, אַז די שווערע עקאָנאָמישע בעדינגונגען, אין וועלכע עס געפינען זיך טויזענדער אָרימע יודישע פאַמיליעס האָבן געשאַפן די נויטווענדיגקייט פון באַלדיגער הילף פאַר די דאָזיגע מאַסען.

די טעטיגקייט פון „נותן לחם" איז גוט בעקאַנט אין שטאָט. ביז'ן 1 מערץ האָט די געזעלשאַפט געפיהרט 3 ריזיגע קיכן פאַר אַרבייטסלאָזע און פרנסהלאָזע מיט דער מיטהילף פון שטאָטישען קאָמיטעט צו העלפען די אָרימסטע. פון דעמאָלס אָן פערנעמט זיך „נותן לחם" מיט'ן פערטיילען די לעבענסמיטעל-פּאָרציעס, וועלכע ווערען אַרויסגעגעבן דורך דעם אַרבייטסלאָזן פאָנד די אַרבייטס-לאָזע יודישע פאַמיליעס. זייט אַ יאָהר פיהרט „נותן לחם" אויף אייגענע קאָסטען אַ גרויסע פּסח-אַקציע, אַ דאַנק וועלכער הונדערטער יודישע פאַמיליעס בעקומען גרויסע לעבענסמיטעל פּאָרציעס. די דאָזיגע אַקציע קאָסט יעדעס יאָהר עטליכע טויזענד זלאָטעס.

אין די ווינטער-חדשים ווערט יעדעס יאָהר געפיהרט אַ קוילען-אַקציע אויף אייגענעם חשבון.

פון 1 יאַנואַר 1933 פיהרט „נותן לחם" אַ קיך פאַר דער יודישער אַרבייטסלאָזער אינטעליגענץ אויף שרודמיעסקאַ 20. ס'ווערען אַרויסגעגעבן 2,50 מיטאָגען טעגליך פאַר 30 גראָשען אַ מיטאָג.

„נותן לחם" האָט אויך ניט פערגעסען צו קומען צו הילף די קינדער פון די יודישע פאָלקס-שולען, וועלכע בעקומען נישט אינדערהיים קיין וואַרימע שפּייז און שיקט מיטאָגען אין די פאָלקס-שולען. פון 1 אַפּריל 1933 ביז 1 פעברואַר 1934 האָבן די דאָזיגע שולען בעקומען 12 טויזענד מיטאָגען.

די דייטשע פּליטים האָבן אויך בעקומען הילף דורך „נותן לחם" אין דער פאָרם פון מיטאָגען. פון 1 פעברואַר זענען אַרויסגעגעבן געוואָרען 13 טויזענד מיטאָגען פאַר פּליטים.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אָנקומענדן ווינטער האָט „נותן לחם" בעשלאָסן צו אָרגאַניזירען פון 1 דעצעמבער 1934 אויף סאָלנאַ 14 אַ קיך פאַר אַרבייטסלאָזע און אָרימע פאַר 10 גראָשען אַ מיטאָג. די יוגענד-סעקציע ביים פעראיין פיהרט אויף שרודמיעסקאַ 20 אַ וואַרים-שטוב פאַר אָרימע יודישע קינדער אין שול-עלטער, אין וועלכער 100 קינדער האָבן די מעגליכקייט אין וואַרימע ליכטיגע צימערן פערטיג צו מאַכן די לעקציעס אונטער דער לייטונג פון פּעדאַגאָגען. די קינדער בעקומען אויך יעדען טאָג אַ וואַרים אָוונדברויט.

„נותן לחם" האָט אויך געקויפט אַן אייגענע קאָלאָניע אין קאָלי, פון דער דאָזיגער זומער קאָלאָניע בענוצן יעדען זומער 120 קינדער אין די בעסטע בעדינגונגען.

כדי צו געבן ראַציאָנעלע מעדיצינישע הילף די אָרימע יודען, וועלכע געניסען נישט פון דער קראַנקען-קאַסע, האָט „נותן לחם" געשאַפן אַ אַמבולאַטאָריום פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען, וואו די אָרימסטע וועלען בעקומען מעדיצינישע הילף אינגאַנצען אומזיסט. ווי ס'איז אַלזאָ צו זעהן פון דער דאָזיגער טעטיגקייט, זאָגט קאָנסול קאָן, האָט די געזעלשאַפט זעהר פיל געאַרבייט. די גרויסע טעטיגקייט פערלאַנגט גרויסע פאָנדען און די געזעלשאַפט שטעהט איצט פאַר אַ גרויסען דעפיציט. אָהן דער מיטהילף פון דער געזעלשאַפט איז די ווייטערדיגע נאָרמאַלע טעטיגקייט כמעט אונמעגליך.

אין דער דיסקוסיע האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז מאַג. באַלבעריסקי האָט זיך געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צום אַרבייטס פאָנד וועגן ליבעראַלער בעהאַנדלען די אַרבייטסלאָזע יודען, וועלכע האָבן נישט קיין ביכלעך פון דער קראַנקען קאַסע און נישט קיין רעגיסטראַציע קאַרטען.

נאָכדעם ווי דער צווייטער וויצע פּרעזעס ד"ר קיפּען און סעקרעטאַר גראָסמאַן האָבן געגעבן צונאַב-ערקלערונגען, האָט מאַג. באַלבאַרישסקי בעקענט די פערזאַמעלטע מיט דעם נייעם אויפטו פון דער געזעלשאַפט, וועלכער איז באמת ווערט, אַז ער זאָל אונטערשטיצט ווערען. די געזעלשאַפט האָט בעשלאָסען אַרויסצולאָזען אין גאַס

באָנעס אויף מיטאָגען

יעדער וועט קענען איינקויפען אַ געוויסע צאָהל מיטאָגען צו 15 גראָשען, יעדער וועט האָבן דאָס רעכט צו פערטיילען אָרימעלייט די מאַרקען. פאַר יעדען טאָלאָן וועט דער אָרימאַן בעקומען אין „נותן לחם" אַ מיטאָג אומזיסט. ס'ווערט ערקלערט, אַז אַדוו. ווייצמאַן האָט איינגעקויפט די ערשטע 1000 מיטאָגען, קאָנסול מאַקס קאָן האָט איינגעקויפט די ווייטערדיגע 2000 מיטאָגען אויף זיין חשבון און צוגעזאָגט צו פערטיילען נאָך 3000 מיטאָגען. די טאָלאָנען וועלען שוין היינטיגע וואָך אַרויסגעלאָזען ווערען אין גאַס און ס'איז צו האָפן אַז דער סימפּאַטישער פּראָיעקט וועט אנערקענט און אונטערשטיצט ווערען דורך דער יודישער בעפעלקערונג. דער בודזשעט פון דער געזעלשאַפט בעטרעפט אַנ'ערך 60 טויזענד זלאָטיס.

אָפענע ווענדונג צום אַדוואָקאַט
סטאַניסלאַוו דאָבראַניצקי

מיר ווענדען זיך צום אַדוו. דאָבראַניצקי, ראַטמאַן אין שטאָט-ראַט און מיטגליד פון סינאַגאָגען-קאָמיטעט מיט פאָלגענדער אָנפראַגע:

צי איז אמת, אַז בעת אַ פּראָצעס אין היגען געריכט, האָט אַדוו. דאָבראַניצקי אין זיין פערטיידיגונגס-רעדע בענוצט פאָלגענדען זאַץ: „דאָס געריכט דאַרף נעהמען אין אַכט, אַז די עדות פון מיין געגנערישען צד זענען ליטוואַקעס יודען, וועלכע זענען בעקאַנט מיט זייער סאָלידאַריטעט, וואָס ערלויבט זיי אַפילו צו זאָגען ליגען פאַרן געריכט, דאַגעגען מיינע עדות זענען קריסטען".

מיר וואַרטען אויף אַן'ענטפער פון אַדוו. דאָבראַניצקי, ווייל דער דערמאָהנטער ענין האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע אויפרעגונג אין די יודישע אַדוואָקאַטען-קרייזען און בכלל אומעטום ווי די דאָזיגע ידיעה איז בעקאַנט געוואָרען.

אונטערהאַנדלונגען צווישען דער פירמע עטינגאָן און די סאָוויעטען
מכוח איינקויפען פוטערוואַרג

(2) מיט עטליכע טעג צוריק האָט זיך צוריקגעקעהרט פון מאָסקווע דער פּרעזעס ה' נאַאום עטינגאָן, וועלכער האָט דאָרט געווייַלט מצד דער פירמע „עטינגאָן טשיילד קאָמפּ." אין אַמעריקאַ, בכדי אָנצוקניפען אונטערהאַנדלונגען וועגען בעניין אַ קאָנטאַקט אויף איינצוקויפען פוטערוואַרג פאַר'ן יאָהר 1935.

אין די נאָהענטסטע טעג פאָהרט אַרויס דער פּרעזעס עטינגאָן קיין אַמעריקאַ, וואוהין עס וועלען וואַהרשיינליך אָנקומען פאָרשטעהער פון די סאָוויעטען, בכדי ענדגילטיג צו פינאַליזירען די אויבענדערמאָהנטע אונטערהאַנדלונגען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: י. דאַנצער, (זגערזשער 57), וו. גראָשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 15), ס. גאַרפיין (פּילסודסקיעגאָ 54), י. כאָנדזשינסקי (פּיעטריקאָווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אָנדזשעיאַ 28), א. שימאַנסקי (פּשענדזאַלניאַנאַ 75).

קלאַנג-קינאָ
„MIRAŻ"
11 ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנט.) 16

היינט און פאָלג. טעג!
6 פילם-שטערנס
John Barrymore,
Helena Hayes,
Clark Gable,
Lionel Barrymore,
Robert Montgomery,
Myrna Loy
אין דער שטאַרקער דראַמע א. נ.
Nocny LOT

בילעטען צום פּרייז: III פּלאַץ – 54 גר., II פּלאַץ – 85 גר., I פּלאַץ – 1.09 גר.

רעפּרעזענטאַנץ-טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" 27 ציגעל-גאַס 27
טעל. 112-25.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילען פון בעריהמטען יודיש-דייטשען שוישפּילער און רעזשיסער
קורט קאַטש
היינט, מאָנטאָג, 9.30 אָוונד גרויסע הנחה אין פאָלקס-פאָרשטעלונג
אַלע בילעטען אין פּאַרטער צו 1 זל.
ווידערהאָלונג פון דער פּרעמיערע
„דער העלדישער ים-רייזענדער"
קאָמעדיע אין 4 אַקטען פון געאָרג קייזער.
די טיטעל-ראָלע „העלדישער ים-רייזענדער" פיהרט אויס קורט קאַטש.

אָנאָנס! עס ווערען געמאַכט גרויסע פאָרבערייטונגען צו קורט קאַטש'ס לעצטע פּרעמיערע אין לאָדז פון דער סענסאַציאָנעלער פּיעסע „מאַנדאַריז וואו"

נאָך דעם דאָפּעל-מאָרד
אינ'ם „באַר לודאָווי" אויף פּיעטריקאָווער 317

(2) די פאָריגע וואָך האָבן מיר באריכות געשריבען וועגן דער מורא'דיגער רציחה וואָס אַ געוויסער וואַצלאַוו סלוזשעווסקי איז בעגאַנגען דעם פאַרינען דינסטאָג אין ראָזענבלומס „באַר לודאָווי" אויף פּיעטריקאָווער 317.

ער האָט דאָן מיט אַ רעוואָלווער דערשאָסען אויף טויט — מחמת מ'האָט איהם נישט געוואָלט פערקויפען קיין בראַנפען — די 45-יעהריגע קעכין פעסע שיליך (פון פּאָלודניאָווע 13) און די 24-יעהריגע קעלנערין אירענאַ גזשעשקיעוויטש.

דאָן איז אויך דורך איהם שווער פערוואונדעט געוואָרען פון אַ קויל ראָזענבלומס אַ קרוין, מאיר האַרמאַטש (קרוטשאַ 4).

דער לעצטער איז ביז נעכטען געלעגען אין שפּיטאָל פון דער „אובעזפּיעטשאַלניע". דאָרט איז ער אַ ביסעל צו זיך געקומען, און איצט קורירט ער זיך שוין אינדערהיים.

די פּאָליציי-אויספאָרשונג וועגען דער בלוטיגער טראַגעדיע איז שוין פערענדיגט געוואָרען, און דער ענין איז איצט איבערגעוויזען געוואָרען צום אויספאָרשונגס-ריכטער.

דער מערדער סלוזשעווסקי וועט געשטעלט ווערען פאַרן געריכט וואַהרשיינליך אין פעברואַר 1935.

יודיש מאַריאָנעטען-שפּיל
„בערל-שמערל-טעאַטער"
אָנפיהרונג משה בראָדערזאָן
דאָס 1-טע פּראָגראַם א. נ.
„אַזוינס און אַזעלכעס"
אין קאַפע „אידעאַל"
(פּעטריקאָווער 48)
היינט, מאָנטאָג–1 פאָרשטעלונג
9.45 אין אָוונט פּינקטליך
עס ווערען געגעבען קאַריקאַטורען פון: ד"ר רויז-און-בלאַט, ד"ר פלויש, אָסקאַר קאָנסום, מאַקס קאָנסול, יצחק גרינבוים, חיים ראָסנער, ד"ר צאָהל-מײַסטער, לייביש פּאָן ראָזענבערג, גרשון וואַוילמאַן, ר' יאָסעלע מג'ער, קאָמענדאַנט בערעק מײַזלעראָוויטש, פּאַניע די חוג'טע, מאַדאַם אסתר טענדעראָווע, באָקס ראָטהאָליץ, שמעריל-עם-בעריל, פּיניעלע מזיק, יעקע קנאָק-אַוט, פּאַנגאַ דעפּטאַקובנאַ, וואַלעגטי ראַדני, וואָיטשע כאַווע די דאָוואַרצעבע.
איינטריט פריי
קאָנסומציע 1.50 זל. פערפליכטעט.

מאָרגען — די ערשטע און צווייטע זיצונג פון שטאָטראַט
מען וועט וועהלען דעם לאָדזער שטאָט פּרעזידענט און וויצע-פּרעזידענטען

(2) ווי מיר האָבן שוין געמאָלדען, וועט זיך מאָרגען, דינסטאָג, 7 אין אָוונד אָנהויבען די ערשטע זיצונג פונ'ם ניי-געוועהלטען לאָדזער שטאָטראַט.

די דאָזיגע זיצונג ווערט אָפּגעוואַרט מיט גרויס פּראָאינטערעסירונג, ובפרט דערפאַר, ווייל אויף איהר דאַרף געוועהלט ווערען דער לאָדזער שטאָט-פּרעזידענט און עס דאַרף בעשטימט ווערען די צאָהל וויצע-פּרעזידענטען.

אין סדר היום ווערט פאָרגעזעהן: דערעפענונג, פעסטשטעלונג פון דער צאָהל וויצע-פּרעזידענטען, און די הויך פון די שכירות פאַר די מיטגלידער פון דער שטאָט-פערוואַלטונג.

תיכף נאָך דעם, ווי די ערשטע זיצונג וועט זיך פערענדיגען, אַרום 8 אַ זייגער – וועט זיך אָנהויבען די צווייטע זיצונג געווידמעט דעם וואָהל פון פּרעזידענט און וויצע-פּרעזידענטען.

פון שבת אָן
איז מעטיג די שטראָף-אָפּטיילונג ביים לאָדזער אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט

(2) דעם 1 דעצעמבער ה. י. איז, כידוע, געשאַפען געוואָרען ביים לאָדזער אַרבייטס-אינספּעקטאָר אַ שטראָף-אָפּטיילונג, וועלכע לייגט אַליין אַרויף שטראָפען אויף פאַבריקאַנטען, וואָס פאַסען זיך נישט צו צו צנטספּרעכענדע פאַרשריפטען.

לעת עתה האָט וועגען דעם געהאַט צו זאָגען דאָס אַרבייטס-געריכט.

רעקורסען וועגען אַרויפגעלייגטע געלד-און אַרעסט-שטראָפען וועלען געווענדעט ווערען אין לאָדזער קרייז-געריכט.

נייע האַנדעלס-ריכטער
זענען בעשטימט געוואָרען אויף דריי יאָהר

דער יוסטיץ-מיניסטער האָט נאָמינירט אויף די נאָהענטסטע 3 יאָהר פאָלגענדע האַנדעלס-ריכטער אין לאָדז.

אינזש. באָלעסלאַוו בענעדיק, יאַן בלאַשטשיק, דוד פוקס. סטאַניסלאַוו איזשיצקי, אינזש. בראָניסלאַוו קראַה, אַדאַם ליפּינסקי, יאַן שיף, פּאַוועל זייפּעלט און מאָריצי טעמפּעלהאָף.

דער ראַדאָשיצער רבי הרה"ג ר' ישראל יוסף שליט"א איז היינט געקומען קיין לאָדז אַלעקסאַנדריסקאַ 25 אָפּשמועסען אַ זמן חתונה מיט זיין מחותן הגביר החסיד ר' מנחם קליינלערער, שרודמיעסקאַ 72.

5209

פיר ענדעקעס בעפרייט

די איבעריגע 16 זיצען ביז׳ן פראצעס

(2) לויט ווי מיר דערוויסען זיך, זענען דעם היינטיגען שבת בייטאג ארויסגעלאזט געווארען פון דער טורמע 4 ענדעקעס פון דער אלגעמיינער צאהל 20, וועלכע זענען בשעתו ארייגעזעצט געווארען אין טורמע צוזאמען מיטן אדוואקאט קאוואלסקי, אין שייכות מיט די בעקאנטע געשעהע־נישען ביי דער קאטעדרע.

אויף דער לעצטער ווירטשאפטליכער זיצונג פון קרייז־געריכט איז בעשלאסען געווארען צו בעפרייען פון טורמע אונטער פאליציי־אויפזיכט : מילער׳ן, לאכאווסקי׳ן, קאנאזשעווסקי׳ן און טאטער׳ן, וועלכע וועלען שטעהן פארן געריכט פון דער פריי.

די איבעריגע 16 בעשולדיגטע וועלען בלייבען אין טורמע ביזן פראצעס, וואס וועט פאר־קומען אין יאנואר 1935.

עס איז כאראקטעריסטיש, אז פון צווישען די בעפרייטע 4 ענדעקעס איז נישטא קיין איין ראטמאן, בעת ארעסטירט זענען געווארען, כידוע – 3 שטיק...

אנ׳אימפאזאנטע חנוכה־פייערונג

אין בערעק־יאסעלעוויטש־לעגיאן!

צום אנצינדען דאס ערשטע ליכטעל, שבת־צו־נאכטס, איז אין אייגענעם לאקאל פון לעגיאן, פארגעקומען אנ׳אימפאזאנטע חנוכה־פייערונג, ארגאניזירט דורך די אבסאלווענטען פון לעגיאן, די א. ג. „רעזערווע", זיי האבען פערבעטען דעם לאדזשער מיליטער־ראבינער גאלדשטיין, די פער־וואלטונג פון לעגיאן, דעם קרייז־קאמענדאנט או"ו. עס איז אויך געקומען א גרופע מיטגלידער פון דעם יודישען פעראיין פון די קעמפער פאר פוילען׳ס בעפרייאונג.

דאס ערשטע ליכטעל האט אנגעצונדען ראבינער גאלדשטיין, נאך וועלכען ער האט געהאלטען א זעהר געלונגענע רעדע וועגען דער בעדיי־טונג פון חנוכה, און האט גערופען די יוגענד פון לעגיאן, צו האלטען געטריי דעם דינסט פאר דער גאנצקייט פון פוילען, האלטענדיג זיך ביי די יסודות פון דער יודישער קולטור און טראדיציע. עס זענען נאך געהאלטען געווארען רעדעס, שפע־טער האט דער יונגסטער לעגיאניסט אפאטאווסקי געהאלטען א רעדע, דערביי אויך איבערגעגעבען אין נאמען פון זיינע חברים אנערקענונגס־דיפלא־מען פאר די פערדינסטפולע מיטגלידער פון דער פערוואלטונג, קאכאנסקי און שטילער, קאמענדאנט מיי!לער און שעף פון לעגיאן, דעם סערזשאנט בוימגארטען.

ביי א גלעזעל משקה און ביי א זעהר גע־הויבענער און פרעהליכער שטימונג האט זיך דער אוועגד פערצויגען ביז שפעט אין דער נאכט.

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט־ און ווענערישע
קראנקהייטען, מענער־שוואכע
נעמט אן פון 8–12 בייטאג און פון 4–9 אוונד.

Dr. H.Rakowski
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
האט זיך איבערגעצויגען פון זאוואדזקא 8
אויף טראוגוטא 5, טעל. 137-34.

זאל פילהארמאניע טעל. 213-84
מארגען, 8.30 אווענד
גרויסער צוזאמענפאהר פון די בערייטענדסטע ארטיסטען
Zizi Halami, Ola Lilit
Feliks Parnel, Welin
Fiszman i inni.
אין פראגראם: טענץ, לידלעך, הומאר, סענטימענטאליזם.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

קריזיס אין דער קהלה־פערוואלטונג

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

נעזעלשאפטליכער שוץ, אז ס׳זאלען ערטיילט ווע־רען הנחות פאר קראנקע, וועלכע ווערען דורך די קהלות געשיקט קיין טשעכאטשינעק אויף קוראציע און צו פערשטענדיגען זיך מיט דער ווארשאווער קהלה וועגען דעם, ווי אזוי צו ערלעדיגען דעם דאזיגען ענין.

דאן טרעט מען צו צו בעטראכטען דעם בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1935.

עקספאזע פון פרעזעס מינצבערג

קודם־כל ערקלערט, פרעזעס מינצבערג, אז די ארבייט אין דער קהלה איז נארמאליזירט גע־ווארען, א סימן איז, אז דער בודזשעט וועט שוין אנגענומען ווערען ביז׳ן סוף יאהר און דאס נייע יאהר וועט מען ארבייטען לויט דעם נייעם בוד־זשעט, די קהלה־פערוואלטונג שטרעבט אויך, אז די עטאט־אפצאהלונגען זאלען אויסגעמאסטען ווע־רען וואס פריהער, אז שוין פון אנהויב יאהר זאל מען איהם קענען אויסמעסטען. די עווידענץ־אפ־טיילונג האט געגעבען 6000 נייע עטאט־צאהלער אויפ׳ן יאהר 1935 וועט מען א דאנק דער עווי־דענץ קענען בעשטייערן נאך 3000 נייע שטייער־צאהלער.

דער נייער בודזשעט שטיצט זיך אויף די ראהמען פון פאריאהריגע פאזיציעס. דער בוד־זשעט איז נאר געהעכערט געווארען מיט 60 טויזענד זלאטעס. דערפון זענען די סובסידיעס געהעכערט געווארען מיט 12 טויזענד זלאטעס, ראבינאט מיט 9 טויזענד זל., אויף ארויסשיקען קראנקע קיין מרפא – 5000 זל. א. א.

די רעאליזאציע פון ביודזשעט פאר׳ן יאהר 1934 איז א צופרידענשטעלענדע.

אין ראבינאט לאזט זיך פיהלען דאס פעהלען פון א הויפט־רב. דער קאנקורס אויף נייע רבנים קען נישט אדורכגעפיהרט ווערען צוליב די עק־זיסטירענדע פארשריפטען, וועלכע זאגען, אז מורה־הוראות מוזען בעשטעטיגט ווערען דורך דעם הויפט־רב. אויב ס׳זאל טאקע נישט זיין קיין מעג־ליכקייט צוצונעהמען קיין רבנים דורך א קאנקורס וועט מען דאס מוזען טון אויף אנ׳אנדער אופן (אנזאג צוצונעהמען נייע רבנים).

נאכ׳ן איבערנעהמען די שחיטה, זאגט ווייטער פרעזעס מינצבערג, געהט שוין דארט די ארבייט נארמאל. די עופות־שחיטה וועט איבער־גענומען ווערען אויף פסח.

ס׳איז נישט רעאליזירט געווארען דער בע־שלוס פון שאפען נאך א קהלהשע תלמוד־תורה. דאס איז געווען דערפאר, ווייל ס׳איז נישט געפינען געווארען דער געהעריגער לאקאל. אין די נאהענס־טע צייט וועט די תלמוד־תורה געשאפען ווערען, אויך דאס איבערנעהמען פון משוגעים־שפיטאל פון דאבראטשינאשטש איז א פראגע פון די נאהענטסטע טעג. ס׳מוז געשאפען ווערען א פראגמאטיק פאר די אנגעשטעלטע און אנ׳עמעריטאל־סטאטוט. ס׳איז ווייטער נויטיג אויפצובויען א הויז פאר די גע־ברויכען פון דער קהלה. ס׳זענען אין ארדנונג געבראכט געווארען די היפאטעקען פון אלטען בית־עולם און פון דער שוהל אויף וואלבארסקא־גאס. אין די נאהענטסטע טעג וועט אויך אין ארדנונג געבראכט ווערען די היפאטעק פון נייעם בית־עולם.

איינס פון די שענסטע זאכען, וואס ס׳ווערט איצט פערענדיגט איז די מאנאגראפיע פון אלטען בית עולם, וועלכע וועט איננגיכען ערשיינען אונטער דער רעדאקציע פון ה׳ שפער.

די גמילת־חסדים־קאסע ארבייט מוסטער־האפט. דאס האט אנערקענט דער דעלעגאט פון „דזשאינט", וועלכער האט זיך בעקענט מיט איהר טעטיגקייט.

די אפטיילונג פאר יורידישער קאנסולטאציע פערשפרייט זיך.

די לוסטראציע־קאמיסיע, וועלכע האט קאנט־ראלירט אלע קהלה׳שע אינסטיטוציעס האט שוין פערענדיגט איהר ארבייט און וועט בקרוב אפגע־בען א בעריכט.

ליידער, פערענדיגט דעפ. מינצבערג זיין רעדע, מוז איך דאס יאהר מאכען אנ׳אויסנאהם פון מיינע בודזשעט־רעדעס און נישט פארשטעלען קיין פלענער אויף דער צוקונפט, ווייל דער בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1935 וועט שוין מיזען רעאליזירט ווערען דורך אנ׳אנדער פערזאן אויפ׳ן אמט פון פרעזעס אין דער לאדזשער קהלה, איך בין שוין מיד פון דער ארבייט און א חוץ דעם זענען די אויסערליכע און אינערליכע שוועריג־קייטען אזעלכע, אז ס׳איז זיי אוממעגליך צו בע־קעמפען.

די לעצטע ווערטער פון דעפ. מינצבערג זענען גלייך דערמיט, אז דער קהלה־פרעזעס רעזיגנירט פון זיין אמט.

קלאנג־סינא־טעאטער
Zachęta
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
ערטיקא! הומאר! פיקאנטעריע
פרעהליכע קאמעדיע פון אלע צייטען
— I —
„Papryka"
אין די הויפטראלען:
Irene de Zilahy i Rene Lessebure.
— II —
מאנומענטאל פילם־מייסטערווערק א. נ.:
דאס פריוואטע לעבן
פון הענריק דעם VIII
(לעביג פון 6 ווייבער)
אין דער הויפטראלע:
CHARLES LAUGHTON.
אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום־טוב 12 א זייגער. געוועגליכע טעג 4 נאכמ.

ר. איזראעל

דער בערזען־סוחר

שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

54

— דאס קינד איז מיינס, האט שולמית געזאגט, און מיין קינד וועל איך נישט אוועקגעבען קיינעם.

— דאס קינד איז אייערס, ווייל איהר האט עס געקויפט פאר געלד, אבער מיינס איז עס, ווייל איך האב עס געבוירען, דאס רעכט הערויף האב איך אלזא און דאס רעכט קען קיין שום געזעץ מיר נישט אוועקנעהמען.

— פרובט צו זוכען אייער רעכט.

— אלזא, הייסט עס, אז איהר בעהמט אויף דעם קאמף מיט מיר?

— אויב איהר וועט מיר אנווארפען דעם קאמף, וועל איך איהם אויפנעהמען.

פאני איז געווען שטארק אויפגערעגט, זי האט זיך פשוט נישט געקענט בעהערשען, זי איז אבער געווען אויף אזויפיל צוריקגעהאלטען, אז זי האט אנגעהויבען צו פערשטיין אז די פרוי רובין קען בשום אופן נישט מיט אזא לייכט הארץ אוועקגעבען איהר מאשעלען, וועלכע זי האט אדאפטירט און ערצויגען אין פערלויף פון זיבען יאהר און נאך מעהר באכהעם ווי זי האט אויף אזא טראגישען אופן פערלוירען איהר מאן. זי האט דערינבער דער ווייל זיך איבערגעטראכט וואס זי האט צו טון, דער־מאלט ווען זי וועט זיך בערוהיגען, זי האט זיך גע־קליבען אוועקצוגעהן אהן צו זאגען א גוטע נאכט, איז זי צוגעגאנגען צו דער טיר.

ווען זי האט געעפענט די טיר, האט זי זיך אנגעשטויסען אן ראלפ׳ן וועלכער האט געוואלט א־ריינגעהן צו דער פרוי רובין. פאני האט זיך נישט געריכט דערויף און איז געווארען שטארק איבער־ראשט. זי האט איהם אנגעכאפט פאר דער האנד.

— ראלף, וואוהין געהסט דו?

ראלף איז, ווי זיין שטייגער איז, געווען זעהר רוהיג.

— איך בין געקומען מיט א וויזיט צו מיין בע־קאנטער, האט ער קאלטבלוטיג געזאגט.

— ראלף, געה נישט איצט אריין צו איהר.

— פארוואס?

— איך וועל דיר שוין זאגען אינדערהיים.

— האסטו דו מיך געפרעגט, צי דו זאלסט אהערגיין? דארף איך דיך אויך נישט פרעגען, שטער מיר איצט נישט, מען קען נאך בעמערקען, און מ׳קען מיינען אז מיר קריגען זיך.

— ראלף, איך בעט דיך, דו וועסט זי בעזוכען אנ׳אנדערש מאל, איך בעט דיך וועגען דעם.

— לאז מיר פריי דעם וועג, האט ראלף ריק־זיכטסלאז געזאגט. דערביי האט ער זי ברוטאל אפגעשטויסען פון דער טיר.

ראלף איז אריין אין דער וואוינונג פון דער פרוי רובין, פאני איז נישט אוועק נאר איז גלייך צוריקגעגאנגען היבטער ראלפ׳ן.

— גוט, וואס איהר זענט געקומען ה׳ ראלף, איך האב סיי ווי סיי באך איך געוואלט שיקען, אבער איך האב נישט געוואוסט וואו איך צו געפי־נען.

און ווען שולמית האט דערזעהן, אז אויך פא־ני האט זיך צוריקגעקעהרט האט זי צוגעגעבען:

— דאס איז נאך בעסער, וואס פאני איז נאך אויך דא, דער ענין מוז אויפגעקלערט ווערען. איך איז אזא אטמאספערע טאר דער ענין נישט בלייבען הענ־גען. די סיטואציע מוז קלאר געשטעלט ווערען, ראלף די דאזיגע פרוי פאני איז היינט געקומען צו מיר מיט א זעהר ערנסטער טענה.

— כ׳האב קיין אהנונג נישט וועגען וואס עס האנדעלט זיך, האט ראלף רוהיג און עלעגאנט גע־זאגט. אפשר וואלט איהר, פרוי רובין אויפגעקלערט.

— אזוי אויגענבליק, און איהר וועט זיך אלץ באלד דערוויסען, מיר קאן זיך ווירקליך איצט אר־וועקזעצען און אין דער גרעסטער רוהע בעטראכטען די געשאפענע לאגע.

— די דאמען זענען אזוי אויפגערעגט. האט ראלף געזאגט, אוועקזעצענדיג זיך, און וואס דער קאנפליקט זאל נישט בעשטעהן דארף מען זיך דערמיט נישט אזוי שטארק איבערנעהמען. יעדע זאך קען געארדענט ווערען.

אויך פאני האט זיך אוועקגעזעצט, נערוועזיש, געביסען דעם שפיץ פון איהר טיכעל און נישט גע־וואוסט וואו זי זאל די אויגען אהינטון.

— די ארטיסטקע פאני איז געקומען אהער, האט די פרוי רובין געזאגט, וועגען מיין מאשעלען.

— וואס האט פאני צו זאגען וועגען מאשע־לען? האט ער זיך געמאכט תמעוואטע.

פאני האט שטרענג אנגעקוקט ראלפן.

— דו ווייסט נישט, וואס איך האב צו זאגען וועגען דעם קינד.

— אויב מ׳וועט מיר דאס אויפקלערען, וועל איך דאס וויסען, ביז איצט ווייס איך נישט.

— גאס, מיין גאט, האט פאני זיך געכאפט האר׳ן קאפ, ׳מ׳קען דאך משוגע ווערען, ראלף, צי ביזטו פון זינען אראפ?

ראלף האט געצויגען מיט די פלייצעס, ער האט נאך אלץ ווייטער געמאכט דעם אנשטעל אז ער ווייסט נישט וועגען וואס צו זאגען.

— אהן אויפרעגונג פאני, האט שולמית גע־זאגט, מיר האבען נאך צייט זיך אויפצורעגען. צו ערשט וועלען מיר פרובען מיט קאלט בלוט דעם ענין צו בעהאנדלען, איך וועל זיין אויפריכטיג און נישט פערוויקלען די זאך, נישט שפילען זיך און קיין שום בעהעלטענישען, פאני איז אהערגעקומען מיט פרעטענזיעס אויף מאשעלע, זי זאגט, אז דאס קינד איז איהרס, אז ס׳איז אפגעטרעטען געווארן אהן איהר ווילען, אז מ׳האט זי אפגענארט און פע־זיכערט אז דאס קינד איז געשטארבען און ערשט איצט האט זי זיך דערוואוסט אז עס געפינט זיך ביי מיר...

ראלף האט נישט קיין ציטער געגעבען, זיין פנים איז געבליבען איינגאנצען רוהיג, אזוי ווי די ווענדונג וואלט נישט געהען געריכטעט צו איהם. צום סוף האט ער געזאגט:

— וואס דארף מען אויסהערען מעשיות פון היסטערישע פרויען...

פאני איז געווען גרייט זיך צו ווארפען אויף איהם אויסדראפען די אויגען. איינבייסען איהם די גארגעל. שלאגען, שיסען, דערהרגענען אויפן ארט. זי איז אבער געווען אזוי אומבעהאלפען אז זי האט נישט געקענט קיין ווארט ארויסרעדען, שולמית האט ווידער געווארט אויף אנ׳ענטפער פון פאני. אבער שטאט זיך צו ווארפען אויף איהם, האט פאני זיך אנגעהויבען צו בעטען.

— ראלף האב אויף מיר רחמנות, ברענג מיך נישט ביז צו פערצווייפלונג, איך האב זיך געקאנט ריכטען אויף אלעס, אבער נישט אויף אזא גרויסע מיינהייט.

(פארטזעצונג קומט).

ספארט=בעוועגונג

„נאבעלע" דייטשע

דייטשער באקסער-טרענירער געוואלט בעשווינדלען די פוילישע באקסער אין עסען

(מאן) ערשט איצט דערוויסען מיר זיך הערגען א פיקאנטע געשיכטע, וועלכע איז פארגעקומען איז עסען קורץ פאר'ן אנהויב פון באקס-מעטש, צווישען פוילען און דייטשלאנד.

ווי בעקאנט האט זיך אין דער פוילישער רעפּרעזענטאנץ אויך בעטייליגט דער יודישער באקסער ראטהאלץ. ראטהאלץ האט בעת'ן פריהערדיגען מעטש געשלאגען זיין דייטשען געגנער — שפאנאגעל.

איצט האבען די דייטשען ארויסגעשטעלט געגען ראטהאלץ'ן דעם בעסטען באקסער זייערען אין זיין קאטעגאריע — דעם באקסער ראפּסילבער. די געשיכטע, וועלכע מיר דערצעהלען איז פארגעקומען בעת'ן וועגען די באקסער פאר'ן מעטש, ס'האט זיך ארויסגעוויזען, דאס דער דייטשער באקסער ראפּסילבער וועלכער האט געמאכט די וואג, (ארפּגעווארפען 5 קילא) האט בעת'ן וועגען געהאט אן איבערוואג פון 150 גראם, ער זאט פיל גימנאסטיקירט, כדי אזוי ארום פטור צו ווערען פון דער איבערוואג.

אין דער צייט, ווען מ'האט נאך געוואויגען די איבריגע באקסער האט זיך ראפּסילבער ווידער געהאנדען, אז מ'זאל איהם וועגען. די פארשטעהער פון פוילישען באקסער פערבאנד האבען פראטעסטירט געגען צולאזען איהם נאכאמאל וועגען אבער די האבען זיך געלאזט איבערצייגען דורך די דייטשען און ראפּסילבער איז ארויס אויף דער וואג.

די פארשטעהער פון ביידע צדדים זענען צו צו דער וואג, כדי זיך איבערצוצייגען צי ראפּסילבערן איז געלונגען אין קורצער צייט אראפּצו-ווארפען די 150 גראם, אבער דא איז געשעהען א זאך, וואס האט נישט זיין ס'גלייכען אין דער ספארט בעוועגונג. נעמליך: דער טרענירער פון ראפּסילבערן, ווילענדיג פאר יעדען פרייז דערגרייכען אז זיין ליבלינג זאל צוגעלאזען ווערען האט זיך הער-לויבט אויף א שווינדעל. ער האט אריינגעלעגט צווישען די געוויכטען א 50 פעניג-שטיק, כדי אזוי ארום זאל ראפּסילבער האבען די געפאדערטע וואג, דאס הייסט 200 גראם ווייניגער דאס האט אבער בעמערקט א פארשטעהער פון די פוילישע ליטובג און ס'שטיקעל ארבייט פון „נאבעלען דייטש" איז געגאנגען פערשיט...

דער פארשטעהער פון פוילישען באקסער-פערבאנד האט שטארק פראטעסטירט געגען אזא האנדלונג און האט דערקלערט, אז ער האט זיך נישט פארגעשטעלט, אז פון די אפיציעלע ספערען זאל מען זיך דערלויבען אויף אזא שענדליכען אופן צו בעשווינדלען א געגנער — הערביי האט ער ארויס-גענומען די מטבעה פון צווישען די געוויכטער...

דאס שטיקעל „נאבעלע ארבייט" פון „נאבעלען דייטשען טרענער" האט זיך נישט איינגעגעבען, מ'האט נאך פאר'ן מעטש אנערקענט פאר ראטהאלץ'ן 2 פונקטען.

די גאנצע געשיכטע איז אבער כאראקטעריסטיש פאר די „ברידע-ליכע" ספארט-בעציהונגען, וואס ס'הערשען צווישען פוילען און דייטשלאנד.

בישטא וואס צו רעדען „נאבעלע דייטשע ספארטלער".

גרויסער טורן-און ספארט יום-טוב

הייליגענע מיטוואך אין ראזמאיטאשטשי

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט וועט מיט-וואך דעם 5 דעצעמבער אין טעאטער ראזמאיטא שטשי פארקומען א גראנדיעזער חנוכה טורן יום טוב איינגעארדענט דורכן יודישן טורן און ספארט פעראיין בר ככבא.

די דאזיגע אימפרעזע וועט זיין א גרויסע פראפּאגאנדע פאר דעם געדאנק פון דער פיזישער רענעסאנס בעוועגונג ביי יודען און דעריבער איז קיין וואונדער וואס דער דאזיגער טורן יום טוב האט ארויסגערופען אין די קרייזען פון די ליב האבער פון יודישען ספארט א לעבהאפטען אינ-טערעס.

דער חנוכה פעסט פון ערשטען יודישען טורן און ספארט פעראיין אין לאדז וועט אויך דאס מאל אונז געבען א אינטערעסאנטן חנוכה יום-טוב

ראפּפּארט=שעה איי בר=כּכבא

אין דער אנוועזנהייט פון פארשטעהער פון דער פרעסע, עקזעקוטיווע פון לאדזער קרייז-פערבאנד „מכבי", פערוואלטונג, מיטגלידער און איינגעלאדענע געסט איז די טעג אין לאקאל פון יודישען טורן און ספארט פעראיין בר כּכבא פאר געקומען די ערשטע ראפּפּארט שעה פון די מיטגלי דער פון פעראיין.

צו דער בעשטימטער צייט האבען זיך פער זאמעלט דער ארקעסטער און אלע מיטגלידער פון פעראיין און די מיטגלידער פון אלע סעקציעס ווערען אין טורן זאל אויסגעשטעלט אין א דרייעק, די פאנפארען געבען א צייכען און די איינצעלנע גרופען פיהרער געבען אפּ א ראפּפּארט זייער ליי-טונג.

דאן ווערט אויפגעוויקעלט די פעראיינס פאהן און אויפ'ן זאל ערשיינען די פערוואלטונג און די איינגעלאדענע געסט.

דער פעראיינס ארקעסטער שפילט דעם פוי-לישען הימן און התקוה און דער פארזיצער ד"ר ראזען נעמט אפּ דעם ראפּפּארט.

נאכן אפּנעמען דעם ראפּפּארט האלט דער פארזיצער א לענגערע רעדע צו די פערזאמעלטע און אונטערשטרייכט דערביי דאס ארבייטס פּראָ-גראם פון דער פערוואלטונג.

דאן קומען פאר א מוסטער טורן לעקציע פון די פרויען גרופּע אונטער דער אנפיהרונג פון פראפ. סעגאל און א מוסטער טורן לעקציע פון מענער אונטער דער ליטונג פון פראפ. זיידע.

נאכדעם שפילט דער ארקעסטער איינינע קאנצערט נומערן און די געסט ווערען איינגעלא דען אויף א גלעזעל טיי און ביי א געמיטליך געשפּרעך פערברענגען די געסט א היבשע צייט.

פון פוילישן מכבי-פערבאנד

שווים-לאגער פון מכבי-פערבאנד אין ביעלסק

אין די טעג פון 3. ביז דעם 16. יאנואר 1935 וועט פארקומען אין ביעלסק א שווים-לאגער פאר מיטגלידער פון מכבי פערבאנד. אין די ראמען פון דעם לאגער וועט אויך פארקומען א קאנדידאטען-טרעניג פאר די קאנדידאטען אין דער העפּרעזענ-טאנץ פון פוילישען מכבי אויף דער צווייטער מכביאדע אין א"י.

פינג-פאנג מייסטערשאפט-שפילען פון מכבי-פערבאנד

אין די טעג פון 22. און 23. דעצעמבער וועט אין לאדז פארקומען מייסטערשאפט שפילען פון פינג-פאנג פון מכבי פערבאנד אין פוילען. אין די מייסטערשאפט שפילען וועלען אנטיילנעמען די בעסטע פינג-פאנג דרוזינעס וועלכע געהערען צום „מכבי" פערבאנד.

גימנאסטישע מייסטערשאפט-שפילען פון מכבי-פערבאנד

די גימנאסטישע מייסטערשאפט שפילען פון מכבי פערבאנד אין פוילען וועלען פארקומען דעם 29. און 30. דעצעמבער ד. י. אין ווארשע, מיט דער ארגאניזירונג פון די מייסטערשאפט שפילען פער נעמט זיך דער ווארשאווער מכבי קלוב, און צו איהם ווארפען זיך אויך ווענדען אלע וועלכע ווילען אנ-טיילנעמען אין די מייסטערשאפט שפילען.

ארגאניזירט דעם קעלצער און ביאליסטאקער קרייז

פאריגע וואך האט דער ארגאניזאציע ליטער פון דער מכבי צענטראלע אין פוילען, מגר. מ. דיקעס, דורכגעפיהרט די ארגאניזאציע פון קעלצער און ביאליסטאקער קרייז. אין טשענסטאכאוו און אין ביאליסטאק זענען פארגעקומען צוזאמענפאהרען פון די קלובען פון די אויבען דערמאנטע וואיעוואדזט-ווען אויף וועלכע עס זענען אנגענומען געווארען קולטורעלע און ספארטליכע ארבייטספּלענער אויף דעם יאהר 1935.

אין די קרייז אינסטאנצען זענען אריין פאלגענ-דע פערזאנען. קיעלצער קרייז: ד"ר אש, ד"ר טענענבאום, דוו. האזענפעלד, ווייס, אה.ז. ראזענ-שטיין, מגר. בראטמאן, פר. פ. ווייסבערג, פראפּארט, אינזש. הארוויטש, מגר. באנאש, און בריל. אלס פרעזעס איז אויסגעוועהלט געווארען אינזש. הייצעס.

די ארבייט פון פיזישער ערציהונג צווישען פרויען

אין די לעצטע וואכען האט די רעפערענטקע פון פיזישער ערציהונג צווישען פרויען פרוי מגר. ג. לעווענבאום בעזוכט פאלגענדע קלובען: מכבי, אלעקסאנדרוב, מכבי, קאליש, מכבי, פינסק, וואו זי האט געהאלטען רעפעראטען וועגען פיזישער ער-ציהונג צווישען פרויען.

אין די נאהענטסטע טעג וועט ארויסגיין די ספעציעלע אויסגאבע פון רעפעראט פון פיזישער ערציהונג צווישען פרויען אונטער'ן טיטעל „די פרוי אין מכבי פערבאנד", אין וועלכער עס וועט זיך געפינען א רייכע פראגראם און בעריכטעס ארטיק-לען ווי אויך מיינונגען פון אינסטרוקטארקעס און ארגאניזאטארקעס ווי אויך פון אנטיילנעמער אין פערמעסטונגען.

„המכבי"

אין די ערשטע טעג דעצעמבער וועט ארויס-גיין דער ארגאן פון „מכבי" פערבאנד (מאנאט-שריפט) אונטער'ן נאמען „המכבי". די אויסגאבע וועט ארומנעמען פערשידענע פראגען: ספארטליכע, ארגאניזאציאנעלע, לאגער און קולטור-ערציהעריש, צום רעדאקציע קאמיטעט געהערען: מגר. מ. דיקעס, אל. אלעקסאנדראוויטש, מ. מינץ און ש. דאנציג.

זגערזשער מכבי איז א נייעם לאקאל

שבת אין אוונד דעם 1 דעצעמבער איז אין זגערזש פארגעקומען דער חנוכת הבית פון היגען יודישען טורן און ספארט פעראיין מכבי.

צו דער דאזיגער פייערונג זענען געקומען דער שטאדט-פרעזידענט ה' יאן שווערטש, דער פארשטעהער פון פ.וו. און וו.פ. ה' ס. באנא-כאווסקי פון דער צענטראלע פון מכבי פערבאנד אין פוילען די ה"ה דיר. מינץ און מגר. דיקעס, פון לאדזער קרייז פערבאנד מכבי דער פארזיצער פון דער עקזעקוטיווע ה' דר. עלענבערג וויצע פארזיצער ה' סט.שרעטער און פרעסערעפערענט ה' א. מארגענשטערן און פון בר כּכבא-לאדז די ה"ה וויצע-פרעזעס א. מארגענשטערן און פ. לענ-טשיצקי.

דאס עהרען פרעזידיום פון דער פייערונג פערנעמען די ה"ה פרעזעס עקיבא אייגער און די עהרען מיטגלידער ע. גאלדבערג און א. מארגענ-שטערן.

עס ווערט אויפגעוויקעלט די פעראיינס פאהן דער פארזיצער ה' אייגער האלט א קורצע איינלייטונגס רעדע, דער ארקעסטער שפילט דעם פוילישען הימן און התקווה און דערמיט איז די פייערונג געעפענט.

דער שטאדט פרעזידענט ה' יאן שווערטש בעגריסט די פייערונג און פערשפרעכט אין נאמען פון מאגיסטראט זיין מיטהילף.

ה' דיר. מינץ בעגריסט אין נאמען פון מכבי פערבאנד אין פוילען און ה' א. מארגענ-שטערן אין נאמען בר-כּכבא — לאדז.

ה' ד"ר עלענבערג בעגריסט אין נאמען פון דער עקזעקוטיווע פון לאדזער קרייז-פערבאנד מכבי און האלט ביי דער געלעגענהייט א איינהאלטס-רייכע רעדע וועגען די צילען און אויפגאבען פון מכבי פאר די יודישע יוגענד.

ה' מגר. דיקעס רעפערירט וועגען די נאה-ענטסטע אויפגאבען פון דער מכבי בעוועגונג, ספּע ציעל אויף דער פראווינץ.

נאכדעם זינגט דאס גאנצע פובליקום תחזקנה און דערמיט ווערט דער אפיציעלער טייל פון פראגראם געענדיגט און ביי קלאנגען פון דזשאז-באנד-ארקעסטער פערוויילט זיך דער עולם מיט טאנץ ביז אין דער פריה.

* * *

אין א דערבייאיגען צימער איז פאר די דעלעגאטען און ספעציעל איינגעלאדענע געסט פארגעקומען א געמיטליכער באנקעט, וועלכער האט זיך פערצויגען ביז שפּעט אין דער נאכט.

באקס=מעטשען

ווימא (לאדז) — מכבי (לאדז) 4:8

דער באקס-מעטש צווישען „מכבי" און „ווימא" האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס קודם-כל שוין צוליב דעם, וואס ס'איז דאס ערשטע מאל ארויסגעטרעטען דער „מכבי"=באקסער ווייסבערג, וועלכער האט בעדארפט קעמפען מיט דעם רוטי-נירטען קלאדאס.

ווייסבערג האט פערשפילט ביי קלאדאס'ן, דאס איז נישט קיין חידוש, ווייל ווייסבערג איז דאס ערשטע מאל געווען אויפ'ן רינג און האט בשום אופן זיך נישט געקענט אקעגענשטעלען דעם אלטען, רוטינירטען באקסער קלאדאס. ווייסבערג האט אבער געוויזען, אז ער איז אן אויסגעצייכענ-טער מאטעריאל, און אז איהם שטעהען פאר שעה-נע און זיגרייכע קאמפען.

דער צווייטער אינטערעסאנטער קאמף האט געזאלט זיין דער קאמף צווישען זינער פון „ערש-טען שריט" בירנבוים (מכבי) און סאביעראיסקי. געזיגט האט בירנבוים און פערשטארקט זיין „מארקע".

ס'איז נאך אויסגעצייכענט געווארען רורמאן (מכבי), וועלכער איז בעעולהט געווארען אין זיין קאמף מיט אויגוסטיניאק. באשניא האט רעמיזירט מיט זייבערטן (מכבי), זשעלינסקי האט רעמיזירט מיט גראורענסן (מכבי), ראגושעווסקי האט בעזיגט גאלדבערג'ן, דער מעטש האט זיך פערענדיגט איט 4:8.

מאנשאפטס-באקס-מעטש וועגן דער מייסטערשאפט פון פוילען

מכבי (ווארשא) — וואוועל (קראקא) 6:10

בירנבוים (מ.) האט געוואונען ביי כראסט-קער 11 אויף פונקטען, ראזענבלום (מ.) האט גע-וואונען ביי נאוויצקי אויף פונקטען, בארנשטיין (מ) האט פערשפּילט ביי כראסטעקן, ניישטאט (מ) האט פערשפּילט אויף פונקטען ביי פאנצערן, פא-ריש (מ.) האט פערשפּילט ביי יאדלאווסקי'ן, שטאהל (מ.) האט געוואונען דורך ק.א. ביי קאלאנקא, פילניק (מ) האט געוואונען דורך טעכנישען ק.א. ביי פיענאנזשעקן, נוידינג (מ) האט געוואונען דורך ק.א. ביי לובאוויצקין.

י.ק.פ. (לאדז) — געדאניא (דאנציג) 6:10

דער לאקאל וואס איז געעפענט געווארען ביים מכבי מאכט זעהר א גוטען איינדרוק. עס גע פינען זיך דארט א גרויסער זאל פאר טורנען און ספארט, א זיצונגס זאל פאר דער פערוואלטונג, א לערען-זאל, א בופעט און צימערן פאר די סעק-ציעס.

דאס איבערבויען פונם לאקאל האט געקאסט העכער 5 טויזענד גילדען.

האקעי

רעפּרעזענטאנץ פון קראקא — בראנ-דענבורגער ספארט-קלוב 2:2

רעפּרעזענטאנץ פון ווארשא — בראנדענבורג 0:2

מעטש וועגען אריינגעהען אין דער ליגע

שלאנסק (אויבערשלעזיען) — וו.ק.ס. (ווילנא) 1:5

פריינדשאפטס - פוסבאל-מעטשן

לעגיא — פאלאניא 1:2

גארבארניא — קראקאוויא 0:2

וו.ס.ס. (לאדז) — ס.ק.ס. (לאדז) 1:1

רינג-קאמפען וועגען דער מייס-טערשאפט פון לאדז

סאקאל — מכבי 2:19

קרושענדער — ס.ק.ס. 3:18

אינטערנאציאנאלער פוסבאל-מעטש

קראקא — בערלין 0:1

נארטען-לאגער פון לאדזער „מכבי"

דער לאדזער „מכבי" ארגאניזירט א נארטען לאגער אין זאקאפאנע. דער לאגער וועט זיך געפי-נען אין דעם מאדערנעם בנין „גוראלקא", וועלכער ליגט אין דער שענסטער געגענד פון זאקאפאנע.

דער בנין האט א קאמפארט-איינארדנונג, מיט לויפענד ווארים און קאלט וואסער, צענטראל-בעהייצונג, באד-צימערן, עלעקטרישע בעלייכטונג און טעלעפאן.

דער לאגער וועט טעטיג זיין פון 20 דע-צעמבער ביז'ן 20 יאנואר. א צוויי-וואכענדיגער אויפענטהאלט וועט קאסטען מיט רייזע און אויס-האלט 135 זלאטעס.

אינפארמאציעס ערטיילט דער סעקרעטאריאט פון לאדזער „מכבי".

שעפּסל ראטהאלץ — האנס יעקע

סענסאציאנעלער רעוואנזש-מעטש

א סענסאציאנעלער רעוואנזש-מעטש צווישען דעם בעריהמטען יודישען באקס-מייסטער

שעפּסעל ראטהאלץ

און דעם דייטשען באקסער

האנס יעקע

קומט פאר היינט, פינקטליך 9.45 אווענד אין

„בערל-שמערל-טעאטער"

אין קאפע „אידעאל" (פּיעטריקאווער 48)

אלע ספארט-ליבהאבער דארפען זעהען ווי שעפּסל ראטהאלץ ליגט אוועק יעקען מיט א קנאק-אוט.

היינט, הנחה-פארשטעלונג פון „דער העלדישער ים-רייזענדער“

היינט, 9,30 אווענד ווערט אין „ראזמאי-טאשטשי“-טעאטער געגעבן א גרויסע הנחה און פאלקס פארשטעלונג צו ביליגע פרייזן. עס ווערט געשפילט די זעהר אויסגענומענע קאמעדיע פון געארג קייזער „דער העלדישער ים רייזענדער“ אין וועלכער דער בעריהמטער יודיש דייטשער שוישפילער און רעזשיסער קורט קאטש שפילט די טיטול ראלע.

עס קומען שוין פאר פראבעס פון דער סענסאציאנעלער ענגליש כינעזישער פיעסע „מאנ-דארין וואו“, אין וועלכער קורט קאטש, וועט זיך בעווייזען אין איינער פון זיינע קרוין-ראלען, מיט וועלכער ער האט זיך קונה שם געווען אויף דער דייטשער ביהנע.

אלא לילית און זוזי הלאמא אין לאדז

ווי עס איז שוין געווען געמאלדען, טרע-טען אויף מארגען דינסטאג אין פילהארמאניע די אינטערנאציאנאלע יודישע זינגערין און גלענ-צענדע ארטיסטען אלא לילית און ווי אויך די אינ-טערנאציאנאלע טענצערין זוזי הלאמא.

א חוץ לילית און הלאמא טרעטען אויך ארויס דער בעריהמטער פוילישער טענצער פעליקס פארנעל און דער גלענצענדער הומאריסט יערזשי וועלין.

פון „בערל - שמערל-טעאטער“
די פארשטעלונגען גייען ארורך מיט דעם גרעסטען ערפאלג

די שבת-זונטאגדיגע פארשטעלונגען פון דעם יודישען מאריאנעטען טעאטער „בערל שמערל“ וועלכער גיט איצט זיין ערשטען פראגראם, א. נ. „אזוינס און אזעלכעס“ און אין וועלכעס עס פא ראדירען 20 לאדזער קאריקאטור ליאלקעס, ווי די בערען, זענען אדורך מיט דעם גרעסטען דערפאלג.

דער עולם ווילט זיך אויסגעצייכענט, לאכט זיך אן „ווי א פויק“. און וואס קען מען נאך מער לאנגען אין דער איצטיגער מרה שחורהדיגער צייט?

די פרעכטיג געשניצטע ליאלקעלעך פלאפלען טאנצען און זינגען, רעדען זיך אראפ פון הארצן, דערציילען וועגען זיך אומדיסקרעטע זאכען, וואס „לעבעדיגערהייד“ איז א חרפה וועגען זיי צו רעדען, און שלינגען אראפ די פילען, וואס זענען פאר זיי ספעציעל פרעפארירט געווארען.

היינט 1 פארשטעלונג: פונקט האלב 10 אין אווענד.

דאנערשטאג, קאנצערט פון פראנץ עלעגאר

דאנערשטאג דעם 6 ד.ח. וועט אויפטרעטען אין „פילהארמאניע“ די פענאמענאלע פיאניסטקא פראנץ עלעגאר, וועלכע איז ארויסגעטרעטען אין אלע הויפט-שטעט פון אייראפא.

היינט — קאנצערט פון לאלא פאלמאן

היינט, מאנטאג, 8,30 אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע-זאל דער לאנג ערווארטעטער קאנצערט פון דער גוט בעקאנטער יודישע זינגע-רין, אינטערפרעטאטארין פון יודישען ליד, די קרוין פון דער „יודישער באנדע“ די אונפער-גלייכליכע לאלא פאלמאן.

לאלא פאלמאן געהערט היינט צו טאג צו די גרעסטע יודישע זינגערינס פון דער גארער וועלט, זי פערמאגט א הערליכע שטימע, וועלכע מיט איהר זינגען פערכשופט זי די צוהערער און לאזט איבער א זעהר גוטען איינדרוק.

אין איהר היינטיגען פראגראם וועט לאלא פאלמאן אויספיהרען די שענסטע פערל פון איהר רייכען רעפערטואר, די שענסטע יודישע פאלקס-לידער, חסידישע נגינות א. א.

איהר היינטיגער קאנצערט פערשפרעכט צו זיין זעהר אינטערעסאנט און וועט זיכער האבען דעם געוואונשענעם ערפאלג.

ראדיא-פראגראם
מאנטאג, דעם 3-טען דעצעמבער

6,45 פריהמארגען-אוידיציע, 6,48 פליטען, 6,52 גימנאסטיק, 7,07 פליטען, 7,25 פליטען, 7,50 רעקלאמע-קאנצערט, 11,57 צייט-סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,05 פרעסע-איבערזיכט, 12,10 קאנצערט, 1 ידיעות פון טאג, 1,05 פליטען, 3,30 עקספארט-ידיעות, 3,35 בערזע, 3,45 „קא-בארעט מיט 20 יאהר צוריק“, 4,45 א לעקציע אין דער דייטשער שפראך, 5 קלאוויר-רעציטאל, 5,25 פליטען, 5,35 פליטען, 5,50 רעפעראט, 6 פליטען, 6,10 רעפערטואר פון די טעאטערען, 6,15 לייכטע מוזיק, 6,40 אוידיציע פאר עלטערע קינדער, 7 געזאנג-רעציטאל, 7,25 א געזעלשאפט-ליכע וויכ. 7,30 רעפעראט, 7,50 ספארט-ידיעות, 8 א רעווי פון ארקעסטערס, 8,45 אווענד-ידיעות, 9 קאנצערט, 9,45 סארלעזונג, 10 רעקלאמע-קאנצערט, 10,15 טאנץ לעקציע, 10,35 טאנץ מוזיק, 11 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 טאנץ מוזיק.

Dr. med. **L. Berman**

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אווענד.

זונטאג פון 9–1 פארמיטאג.

Dr. med.

B. Robinson

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

Piotrkowska 10, tel. 131-86

נעמט אן פון 2–4 נאכמ. און פון 6–9 אוו.

דער נאמען איז דער סימבאל פון זינד.

אין דער הויפט-ראלע: דער סאוויעטישער שטערן

ANNA STEN

„NANA“

היינט פרעזענטירען מיר דאס וועלט-מייסטערווערק פון **Emil Zola**

פאריז! בולווארן! אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבען פון PAT

אנהויב 4.30 נ"מ, שבת און זונטאג 12.30 בייט., לעצטער סעאנס 10.30

דער זאל ווערט גוט געהייצט.

קלאנג-קינא **CAPITOL**

זאוואדזקא 16

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

א יונגעל פון 18 יאהר, ווערט געברויכט ביי איראן, שענקיעוויטש 3/5.

לאקאלען

צוויי וואוינונגען צו 1 שטוב מיט א קיך מיט בעקוועמליכקייטען צו פער-דינגען פון זאפארט. — צו ערפאהרען 28 pułk Strz. Kan. 3, m. 8.

ביליג אוועקצוגעבען א בעזונדער צימער פאר 2 יונגעלייט אדער פריילינס צו שלאפען, ס'קען אויך זיין צו אנדערע צוועקען. פיעטריקאווער 21, פראנט, 2. שטאק, וו. 5.

ענצעלנע שטיבלעך מיט בעזונדערע איינגאנג אויף נאכט-לעגער צו פערמיטן. זענדעל, פילסודסקיעגא 19.

פערשידענעס

א הונגעריגער ארבייטסלאזער זאקען-מאכער זוכט וועלכע עס איז בעשעפ-טיגונג ביי דעם זעלבען פאך. אפערטען אונטער „ארבייטסלאזער“ אין אדמ.

רייזעס קיין פאלעסטינע פון גרופען, פאמיליעס און אינדיווידועלע–ארגאניזירט Wydział Turystyczny, Zawadzka 6, front, I piętro.

Energiczny prawnik poszukuje administracji domów, na żądanie może złożyć kaucję. Oferty sub Energiczny do administracji nin, pisma.

Lekcje hebrajskiego i angielskiego. Postępy gwarantowane. Ceny przystępne. Narutowicza 11 m. 4, front. Zgłoszenia 5–6 popoł.

Dr. HELLER

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

טראגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אווענט, זונטאג פון 11–2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און וועגע-רישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוועכע

פיעטריקאווער 90 טעל. 129-45

נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן.

Dr. med. **Niewiażski**

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9 – 1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע - זאל פאר פרויען.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1³⁰—2³⁰ מיטאג און פון 5—9 אווענד.

זונטאג פון 10—1 בטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

Hilde Handzel

ספעציעלע ווינער הייל-גימנאסטיק פאר פערקרימונגען פון רוקען-ביין, שלעכט האלטען זיך פון קינדער.

Sienkiewicza 20, tel. 141-41.

לעטשניצע

פאר וועגעריש קראנקע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

לאדז, זאוואדזקא 1

טעל. 122-73

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד.

וועגעריש-קראנקע, מענערשוועכע און הויט-קראנקהייטען

אנאליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס-סטאציע

איז טעטיג א גאנצען מעת לעת

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116-33

רענטגען-גאבינעט

וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום

פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

Dr. **L. FALK**

ספעצ. ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען

Nawrot 7, tel. 128-07.

עמפפאנגט פון 10–12 און פון 5–7 נ"מ

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr. med. **Józef Imich**

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערען-קראנקהייטען

ארדינאטאר פון לארינגאלאגישען אפטיילונג אין פרעז. מאטשיטשיצקים שפיטאל

מאניושקי 1, טעל. 209-97

נעמט אן פון 5—7 אווענד.

Dr. Jakób Handzel

ספעציאליסט אין ארטאפעדיע

(קראנקהייטען פון ביינער און געלענקען).

Sienkiewicza 20, tel. 141-41

נעמט אן פון 4—6 נאכמ.

Dr. med.

S. LIEBESKIND

Akuszer-Ginekolog

przeprowadził się na ul.

Andrzeja 2, tel. 216-66

przyjmuje od 4–6.

ברוך-קראנקע!!!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם אין גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

J. Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי-הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערסטע ליידענדע ברוכען בײַ מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צו ריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערהאנד פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייל-בעסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מאדערנע ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארטעלען פאר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינד-זוכט, ריממאטיזם, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע קינסטליכע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאטפוס לויט גיפס-מאדעל.

אכטונג! אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!

ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.

עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסא-כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאנק

איך מאך עפענטליך בעקאנט, אז דער ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10, דער בעריהמטער ארטאפעדישער ספעציאליסט האט אין א קורצער צייט מיך בעפרייט, דאנק זיין הייל-ארטאפעדישען באנדאזש פון רופטור, וואס איז ענטשטאנען נאך אן אפעראציע. איך בין גענצליך אויסקורירט פון רופטור.

(—) Leokadja Herkt

Łódź, Nowe Chojny), ul. Miła 7.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט–18 גר. פריטאג און ערב-יו"ט–24 גר. אין דער צייט. שפאלטען

אין טעקסט–40 . . . . . –68 4

נאכ'ן טעקסט–12 . . . . . –18 . . . . .

איבער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען–20 גר. א מ/מ (אין דער צייט) שפאלטען קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא–1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצושטעלן פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיני. איז אפען ביז 6 און פייערטאג.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.